

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

אפשר לחשוב שכל האיסורים – אסור לעשות כך ואסור לעשות כך – הם פחד, לא אהבה.

אבל האמת היא הפוכה: ה' נותן לנו את ההלכות מתוך אהבה רבה, כי הוא יודע שבתוכן הוא עצמו נמצא.

[מתוך השיעור 'פנים, לב, ידים ופה במתן תורה']

בהעלתך תשפ"ג

הגליון מוקדש לזכות החתן והכלה **מנחם זאב ונחמה דינה שיחי' וינגורט**
לרגל בואם בברית הנישואין – י"ב סיון תשפ"ג. בנין עדי-עד

בהעלתה ה'תשפ"ג

23 **נקבה תסובב גבר**
 "ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
 אשה מחזרת אחרי האיש

25 **הניגון החסידי**
 ניגון מספר 537
 ניגון עליז מח"י אדר ב תשפ"ב

26 **הסיפור החסידי**
 כשאגיע לחמישים...
 רבי מנחם מענדל מווארק

28 **מענות ותשובות**
 תשובות הרב לשואלים
 איך יתכן שיהודי ימשך אחרי ע"ז ועל
 האיזון בין עבודת השליחות לצרכי הבית

29 **פִּאֲזוֹר דְּלִדְרִיט**
אין מצב אבוד
 רְזִי יִלְמַד אוֹתָנִי עַל סוּד פֶּסַח שְׁנֵי וּמָתִי
 בְּקִשְׁתְּ הַסְּלִיחָה שְׁלַנּוּ בְּאַמַּת עוֹבְדֵת

04 **תורה מכל הלב**
 נקודה מעובדת
 ללמוד וללמד תורה שלמה

05 **פנים, לב, ידיים ופה במתן תורה**
 כינוס ילדים
 כיצד לומדים תורה
 וכיצד מעבירים אותה הלאה

16 **מקור הברכה**
 התבוננות ב'לכה דודי'
 סוד השבת, שבת שלפני הבריאה
 ושבת של מעשה בראשית

20 **סוד הגלגלת**
 פרקי אבות – פרק ב משנה ו
 מאמרי הלל הזקן

21 **להתפלל ולהשאר בחיים**
 קול שמחה
 בושא קיומית בתפילה

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראי עלון **נפלאות** בתוך כל בית ישראל. שבת פרשת **בהעלתך** בפתח ועמה גליון נוסף, מלא בכל טוב.

השבוע בגליון:

פותחים בשיעור שממשיך את האורות של מתן תורה לימים הבעל"ט - **פנים, לב, ידים ופה במתן תורה**. ההתבוננות **מה בעצם קרה לנו בשבועות - מאיפה ה' נתן לנו את התורה?** נותנת את האפשרות ללמוד וללמד את התורה באופן אחר לגמרי. זו גם הזדמנות לראות את העומק המופלא לו זוכים הילדים והילדות שבמוסדות החינוך של הרב...

חלק השיעורים מושלם **בהתבוננות חדשה ב"לכה דודי"**, המגלה כיצד שבת, "מקור הברכה", מאירה את חיינו בגילוי שמעל הזמן וגם בונה לנו את הכלים לאור הגדול הזה. נציין שבשני השיעורים יש נגיעה ביחס בין הגילוי האלקי המופלא לעבודת האדם המגושמת, שדווקא בה ה' חפץ, והנושא הזה ממשיך ומתבהר ביתר שאת גם במדור **קול שמחה** המיוחד השבוע.

ברכת מזל טוב מזל טוב לאחד המיוחד שבעוסקים **במלאכת הקדש** בהוצאת הגליון - הת' **מנחם זאב שי' וינגרט** - לרגל בואו **בברית הנישואים** עם הכלה **נחמה דינה** תחי' למשפחת **שאול**. שיהיה **בנין עדיעד** על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים בתורת החסידות.

סדר הלימוד לשבוע פרשת שלח הבעל"ט: נ"ך יומי - דניאל פרקים ח"ב; עזרא פרקים א"ב. **משנה** - יבמות פ"ה.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

תורה מכל הלב

ידי ה' הנמסר לנו מידיו – אנחנו מקבלים את החרות של העיסוק בתורה, מסודותיה העמוקים ביותר עד לדקדוקי ההלכה, המשחררת אותנו מהשעבוד לטבע העולם. "חכמת אדם תאיר פניו" – מהפנים אנחנו מקבלים "תורה אור", תורה המאירה את העולם וחושפת את פנימיות הכוונה בבריאתו. נתינת התורה מכל הלב מכניסה את עצמות ה', "אנכי מי שאנכי", בתוך התורה – "אנא נפשי כתבית יהבית". ההכרה בארבעת הממדים הללו במתן תורה מתבטאת בלימוד שלנו: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" – בעמידה "פנים בפנים" מול ה' (האדם העליון, "זאת התורה – אדם") אנחנו חשים את ההתמסרות מכל הלב ומתמסרים אליו בכל לבנו. גם לאידך, הלב המתגעגע מחפש את העמידה הפלאית "פנים בפנים" – "לך אמר לבי בקשו פני". כאשר הפנים והלב נמצאים שם, הרי שפנימיות הלב מתגלה בדיבור הפה ו"דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם" בקיום התורה והמצוות בפועל ממש, בידיים ובכל אברי הגוף.

אך לימוד התורה הוא על מנת ללמד – אם למדת תורה הרבה [או אפילו קצת...] אל תחזיק טובה לעצמך" אלא למד אותה לזולת, בדיוק כפי שה' עושה זאת: בדיבור חיוני ומסביב, בידיים פתוחות, המקרבות את הדברים אל עולמו שלו, ממחישות ומסורות בהתאם ליכולתו, בפנים מאירות, והעיקר – מכל הלב!

יסוד הקיום של עם ישראל הוא מתן תורה, אותו אנו מצווים לזכור תמיד, ולדעת שה' הוא "נותן התורה" בכל יום. התורה היא המתנה הגדולה ביותר של ה' לאדם ולעולם. כדי לקבל את המתנה בצורה טובה ומלאה יש להתבונן כיצד נותן לנו אותה ה' ולהשתדל לעמוד במקביל אליו. תמיד כאשר נותנים מתנה טובה לזולת חשוב לומר לו שזו מתנה ("הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו"), להושיט לו את המתנה בשתי ידיים, כך שתגיע אליו ותקבל אצלו, ולתת לו אותה בסבר פנים יפות, אך העיקר הוא לתת את המתנה מכל הלב – שהרי זהו הדבר החשוב ביותר במתנה. כך במתן תורה, אף שנאמר בו "כי לא ראיתם כל תמונה", ניתן להשתמש בארבעת הדימויים ה'גופניים' הללו: ה' נותן את התורה מפיו, "מפי הגבורה"; ה' כותב את עשרת הדברות על הלוחות בעשר אצבעותיו, כביכול, ומושיט את התורה מידו לידיו – "מימינו אש דת למו"; כמובן, ה' נותן לנו את התורה "פנים בפנים"; ובממד העמוק ביותר, ה' נותן לנו את התורה 'מכל הלב', מתוך "לבת אש".

כל אחד מארבעת הדימויים הללו, המרכיבים יחד קומה שלמה, מעניק ממד אחר במתנת התורה: נתינת התורה "פה אל פה", בדיבור אלוקי שגם אנחנו יכולים להוציא מפינו, מעניקה לנו "תורת חיים" – "כי חיים הם למוציאיהם בפה". ב"הלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת" – מעשה

שיעור

כינוס ילדים

פנים, לב, ידים ופה במתן תורה

קיצור מהלך השיעור

שלשים יום קודם הרגל דורשים בהלכות הרגל, אבל שלשים יום אחר הרגל דורשים בכונות הרגל – בזמן בו עלינו לעכל ולהפנים את ההשראה האלקית לה זכינו בחג. בחג השבועות נתן לנו ה' מחדש את התורה – אך מהיכן הוא נתן אותה? בכינוס ילדים כהכנה לחג השבועות הוסבר כי בעשרת הדברות יש להתבונן שה' נתן לנו את התורה בממדים שונים, המצטרפים למבנה שלם של השפעת תורה הפועל עלינו בלימוד שלנו וגם מדריך אותנו כיצד ללמד את התורה הלאה. התבוננות מיוחדת לכבוד סיום ימי התשלומין – כדי להמשיך את השראת "זמן מתן תורתנו" ללימוד התורה בכל השנה כולה – וגם הצצה לאופן בו מלמדים חסידות לילדים בדור הגאולה.

"אנכי" ו"לא יהיה לך", שני הדברות הראשונים, שמענו מפי הגבורה, מפיו של ה' כביכול. מה עוד? בסוף התורה, בפרשת "וזאת הברכה", כתוב "מימינו אש דת למו"¹ – שה' נתן לנו את התורה מיד ימין שלו. "אש דת" היינו התורה, "למו" היינו לעם ישראל, אלינו, והנתינה באה מתוך "ימינו" של ה'. גם על משה רבינו כתוב "מוליך לימין משה"² – משה רבינו מוליך אותנו מכח הימין. מהו הימין? חסד, אהבה. ה' נתן לנו את התורה עם כל האהבה של יד ימין.

מתן תורה – מהפה ומהיד

במתן תורה ה' נתן לנו את התורה. אם אני מקבל משהו מה' – ה' נתן ואני מקבל – צריך גם להתבונן איך ה' נתן לי, מאיזו בחינה אני מקבל את האור הגדול של ה': יש ביטוי אחד של חז"ל, שכולנו מכירים, שהתורה נתנה "מפי הגבורה"³. ה' נתן לנו את התורה מתוך הפה שלו, כמו שאדם מדבר בפה. כך ה' מדבר תמיד עם משה רבינו, "פה אל פה אדבר בו"⁴, ובמתן תורה עם כל עם ישראל –

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ד' סיון תשפ"ג – כפ"ח.

א. מכות כד, א.

ב. במדבר יב, ח.

ג. דברים לג, ב.

ד. ישעיה סג, יב.

"דת ימינו" ו"דת שמאלו"

לפני כאלף שנה היה רב גדול שהיה מקובל וכתב הרבה ספרי קבלה, עוד לפני התגלות הזהר וכתבי האר"ז^ל, וקראו לו רבי אברהם אבולעפיא. כל אחד צריך להכיר אותו. הוא מאד אהב לעשות רמזים, לשחק במשחק של קדש, בשעשועים של תורה, עם אותיות התורה, ולהפוך את האותיות מצירוף אחד לאחר, ממשמעות אחת לאחרת. הוא התבונן – דוגמה יפהפיה, שצריך לראות על הלוח – במלים האלה בסוף התורה, "מימינו אש דת למו".

ה' נתן את התורה מיד ימין שלו, אבל היא נקראת אש – אש בקבלה היא שמאל, גבורה^ה. ימין הוא חסד, מים, וגם אור^ו, "ויאמר אלהים יהי אור"^ז, "תורה אור"^ח. אור הוא ימין ואש היא שמאל. יש כמובן קשר ביניהם – מתוך האש יוצא אור. כאשר האור מתעבה, מתגשם, הוא הופך להיות אש. אז יש קשר בין האור והאש, הימין והשמאל. אבל כתוב כאן שהתורה נמשלה לאש^ט. אש אצלנו היא מה שאמרנו קודם – התלהבות עצומה, שאחד בוער באש. הגם שאש היא גבורה, בנפש היא אהבה כאש, כרשפי אש, שהלב שלי ממש בוער באש לה' ולתורה. את ה"אש דת למו" שה' נתן לנו – הוא נתן מיד ימין.

אם נתבונן במלים האלה, כמו שהתבונן

בהן הרב אבולעפיא, אפשר לעשות מהמלים "אש... למו", שסביב המלה "דת", את המלה שמאלו. זה נקרא משחק קדש בתורה – כל אחד צריך ללמוד איך משחקים ככה, במיוחד ילדים. הוא למד^א מכאן ש"מימינו אש דת למו" אותן אותיות של "מימינו דת שמאלו" – שמתוך יד ימין שלו הוא נתן את הדת, התורה, של השמאל שלו. אבל אפשר גם להפוך עוד ולעשות מאותן אותיות את הצירוף "משמאלו דת ימינו". בשבילו זו התבוננות, כך הוא התבונן – וכך צריך להתבונן – במתן תורה, שה' נתן את הימין שלו משמאלו ואת השמאל שלו מימינו. יש כאן התכללות של ימין ושמאל וביניהם גם אמצע. גם בתוך התורה יש ימין ושמאל. את השמאל של התורה ה' נתן לנו מיד ימין שלו ואת הימין של התורה, "דת ימינו", הוא נתן לנו מיד שמאל שלו. מה זה אומר? נשמע מאד משעשע, אבל צריך להבין מה זה אומר לנו.

שמאל וימין – נגלה ופנימיות

מה הן "דת ימינו" ו"דת שמאלו" של ה'? אנחנו לומדים גם את חלק הנגלה של התורה וגם את פנימיות התורה. בכל מוסדות החינוך מתמסרים ללמוד את ההלכות של התורה – מה שה' רוצה מאתנו שנעשה בפועל ממש, "המעשה הוא העיקר", "ההליכות עולם לו"^ב, "אל תקרי 'ההליכות' אלא 'הלכות'"^ג. אנחנו לומדים הלכה – צריך ללמוד הרבה הלכה ולקיים אותה. אבל אנחנו לומדים גם פנימיות התורה. כשאנחנו מאחלים לקבל את התורה בשמחה ובפנימיות, אחד הפירושים הוא שהכוונה ללמוד את פנימיות התורה. יש גופא דאורייתא ונשמתא דאורייתא, הגוף של התורה והנשמה של התורה, ובמתן תורה צריך לקבל את שניהם.

איך אנחנו קוראים לפנימיות התורה? חסידות. לימוד חסידות והליכה בדרכי החסידות,

ה זהר ח"ג רנה, א.

ו ראה תניא שעהויה"א פי"א.

ז בראשית א, ג.

ח משלי ו, כג.

ט וראה ברכות כב, א (ע"פ ירמיה כג, כט).

י ראה לקו"ר פ' בהר ובכ"ד.

יא ראה מפתח הספירות וזאת הברכה.

יב חבקוק ג, ו.

יג מגילה כח, ב.

הוא מאד אהב לעשות רמזים, לשחק במשחק של קדש, בשעשועים של תורה, עם אותיות התורה, ולהפוך את האותיות מצירוף אחד לאחר, ממשמעות אחת לאחרת

ה', כשהוא נותן לנו את פנימיות התורה, פועלת אצלנו אהבה רבה כאש, "רשפיה רשפי אש שלהבת ייה"¹⁷.

כך גם להיפך: כשה' נותן לנו את ההלכה – מאד חשוב להבין שכל ההלכות, עם כל הפרטים, ועם כל האיסורים, באים מימין. אפשר לחשוב שכל האיסורים – אסור לעשות כך ואסור לעשות כך – הם פחד, לא אהבה. אבל האמת היא הפוכה – צריך לדעת ש"מימינו דת שמאלו". את השמאל של התורה, הנגלה

של התורה, שהוא ההלכות – ה' נותן מתוך אהבה רבה. כי הוא יודע שבתוך ההלכות האלה הוא עצמו נמצא. הוא מוסר לנו את עצמו, מוסר לנו את התורה באהבה – מכל הלב, כמו שנסביר תיכף. מה זה פועל אצלנו? אם יש "חותם בולט" של הנותן הוא פועל במקבל "חותם שוקע". כלומר, ימינו של ה' פועלת אצלנו קבלת עול מלכות שמים בפשטות – ה"חותם שוקע" של המקבל לקבל את המצוות המעשיות ולקיים אותן בשמחה, "עבדו את הוי' בשמחה".

עשרת הדברות בעשר אצבעות

עד כאן אמרנו רמו יפהפה, שהוא גם דוגמה איך צריך להסתכל באותיות התורה – לייקר אותן, לראות כמה יפות וחשובות אותיות התורה, ואפשר לצרף אותן בכל מיני צירופים. כמובן, עוד יותר משמח אותי אם יש בצירופים משמעות – כמו כאן – כשאני רואה ש"מימינו **אש דת למו**" היינו "מימינו דת שמאלו" וגם "משמאלו דת ימינו". כל זה מהמקובל רבי אברהם אבולעפיא ז"ל.

אבל אם עוד נעמיק בפנימיות – קבלת התורה בשמחה ובפנימיות – איך אני יודע שה'

אפשר לחשוב

שכל האיסורים – אסור לעשות כך ואסור לעשות כך – הם פחד, לא אהבה. אבל האמת היא הפוכה – ה' נותן מתוך אהבה רבה כי הוא יודע שבתוך ההלכות האלה הוא עצמו נמצא

שתהיה הנהגה חסידית – גם אצל הבנים וגם אצל הבנות. הכי הכי חשוב אצלנו שתהיה הנהגה חסידית, עם כל מה שהיא אומרת. החסידות היא הימין של התורה – ימין הוא חסד וה"דת ימינו", הימין של התורה, הוא החסידות. אבל לפי הרמז של ר"א אבולעפיא ה' נותן לנו את החסידות, "דת ימינו", מתוך "שמאלו" – מה זאת אומרת? "משמאלו דת ימינו" ו"מימינו דת שמאלו" – דבר והיפוכו. בפשט, שמאל הוא יראה. ספר היסוד של

פנימיות התורה הוא התניא, שם כתוב בהדגשה גדולה ש"ראשית העבודה ועיקרה ושרשה" של עבודת ה' יתברך היא מדת היראה¹⁸. מהי יראה? אנחנו מסבירים תמיד¹⁹ שיראה היא רגישות פנימית. בשביל לקבל את הימין, החסידות של התורה, צריך לדעת שהיא באה ממדת היראה של ה' – זה נקרא "משמאלו דת ימינו".

לכך שה' נותן לנו "משמאלו דת ימינו" יש עוד ביטוי בחסידות: יראה שהיא פחד שמא המקבלים לא ראויים לקבל – אולי איננו מוכנים לגילוי פנימיות התורה, שבעצם הוא גילוי של משיח²⁰, אולי עדיין לא הגיע הזמן. כתוב שלכל משפיע, כאשר הוא רוצה לתת משהו פנימי וגדול ואין סופי, יש יראה. ה' נותן לנו ביראה – זו לא היראה שלנו מה', אלא היראה שלו שאיננו ראויים. "משמאלו [של ה'] דת ימינו", הוא נותן לנו את החסידות. מה נתינה כזו, "משמאלו", פועלת אצלנו? היראה של משהו נקראת "חותם שוקע" – כשאדם ירא הוא מתכנס פנימה. ההתכנסות פנימה פועלת אצל הזולת מה שנקרא "חותם בולט"²¹ – היראה של

י ד פמ"א.

טו חוברת עדון המדות עמ' 1.

טז ראה רש"י שה"ש א, ב; לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

יז ראה לקו"ת שה"ש מה, א.

יח שה"ש ח, ו.

אמך". אמרנו את חמשת הדברות של יד ימין, חסדים. מה של יד שמאל? "לא תרצח, לא תנאף, לא תגנב, לא תענה ברעך עד שקר. לא תחמד וגו'" – הכל "לא", יד שמאל. ה' נותן לנו את התורה במלוא הידים שלו.

קריאת שמע באצבעות

יש גם רמז מופלא בקבלה בשמות האצבעות שכל אחד צריך לדעת. מקווה שכל אחד יודע את שמות האצבעות בלשון הקדש – זו תופעה שיש רק בלשה"ק ואין באנגלית או בשפות אחרות. לכל אצבע יש שם בפני עצמו, ענין שלם בפני עצמו. יש בהן בלשון התורה, או אגודל בלשון חז"ל, ואחריו יש אצבע, אמה, קמיצה וזרת. כשה' נתן תורה הוא נתן אותה עם החשבון של כל אות, והוא רוצה שגם אנחנו נחשב – החשבונות הם ממש חלק של התורה. כל דבר שבתורה הוא אין סוף, וה' רוצה שנחשב תופעות מיוחדות שאנחנו רואים ומבחינים בתורתנו הקדושה. מי שאוהב לעשות גימטריאות, חשבונות, יראה שיש פה משהו יפהפה:

לכל אצבע יש שם, ואם אני מחבר את שמות האצבעות – **בהן, אצבע, אמה, קמיצה, זרת** – אני מקבל גימטריא מאד חשובה, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{כג}. המספר הוא 1118, המספר הראשון שגם מתחלק בשם הוי' (26), וגם בשם **אלהים** (86) – ללמד אותי ש"הוי' הוא האלהים אין עוד"^{כד}, **שהטבע** (שם **אלהים**) הוא הנס (הוי')^{כה}, הטבע הוא בעצם נס גדול של יש מאין בכל רגע תמיד. אם כן, כל יד – עם חמש האצבעות שלה – אומרת לי "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". יש לי "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" ביד ימין, קריאת שמע שאומרים בבקו, ו"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" ביד שמאל, קריאת שמע שאומרים בערב.

נתן את התורה בשתי ידים, במלוא הברכה, ולא רק ביד אחת? כתוב בספר יצירה^{טו}, הספר הראשון של פנימיות התורה, שעשר ספירות הן בגלל – או רמז – שבגוף האדם שנברא "בצלם אלהים"^{כו} יש עשר אצבעות, חמש כנגד חמש – חמש של יד ימין וחמש של יד שמאל. כתוב שאלה עשר הספירות, חמש כנגד חמש. אבל גם פשוט וברור שזהו סוד עשרת הדברות^{כז}. כל אחד ואחת, ובמיוחד כל הילדים, צריכים להיות בבית כנסת בשבועות לשמוע את עשרת הדברות^{כח}. עשרת הדברות כתובים על שני לוחות הברית – ה' בעצמו כתב עם היד שלו, כביכול, ונתן לנו את שני לוחות הברית. בכל לוח יש חמשה דברות, חמשה מכאן וחמשה מכאן, בדיוק כמו עשר אצבעות – החמש של ימין הן חסדים והחמש של שמאל הן גבורות.

מה חמשת הדברות של יד ימין? "אנכי הוי' אלהיך", "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", "לא תשא את שם הוי' אלהיך לשוא", "זכור את יום השבת לקדשו" ו"כבד את אביך ואת אמך". זהו דבר מאד פשוט, שכל ילד או ילדה יכול לחשוב – שחמש אצבעות יד ימין שלי רומזות למה שה' נתן לי וכתב לי את התורה בחמש אצבעות יד ימין שלו יתברך, כביכול. מהבהן – "אנכי הוי' אלהיך". מהאצבע – "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני". מהאמה ה' נתן לי "לא תשא את שם הוי' אלהיך לשוא". מהקמיצה ה' אמר לי "זכור את יום השבת לקדשו". מהזרת – הכל של יד ימין – ה' אמר לי "כבד את אביך ואת

כשה' נתן תורה הוא נתן אותה עם החשבון של כל אות, והוא רוצה שגם אנחנו נחשב – החשבונות הם ממש חלק של התורה

יט פ"א מ"ג.

כ בראשית א, כז.

כא פירוש הגר"א לס" שם.

כב ראה לדוגמה לקו"ש חכ"ג עמ' 250 ואילך, וש"נ.

כג דברים ו, ד.

כד דברים ד, לה.

כה פרדס רמונים ש"ז פ"ד ובכ"ד.

היד באמצע היא נושאת הפכים, מחברת יחד את הימין והשמאל

היד השלישית? הגוף בעצמו^{כח}.
לאן הוא מגיע? מה 'כף היד' שלו?
כף היד של הגוף היא הראש^{כט}.
הגוף הוא היד השלישית, שעולה
למעלה מעלה, עד הראש,

וההושטה שלה היא להגיע גם למעלה מהראש.
כמו שגם כאשר אני מרים את שתי הידים, הימין
והשמאל, הן מגיעות מעל הראש^ל – כל שכן
וקל וחומר שהיד השלישית מגיעה מעלה-מעלה,
הרבה יותר גבוה מראש, גם למעלה ממה ששתי
הידיים עולות מעל הראש. לכן היד השלישית
נקראת "בריה התיכון המבריה מן הקצה אל
הקצה"^{לא} – הוא עולה מעלה-מעלה, עד
פנימיות הכתר שמעל הראש, ואחר כך הוא יורד
מטה-מטה, עד למציאות הגשמית של העולם
הזה, כדי "לתקן עולם במלכות שדי"^{לב}, שיהיה ה'
למלך על כל הארץ. לשם כך צריך יד שלישית.

יד הגדלה, יד החזקה ויד רמה

לכל יד מִזַּג הידות יש גם שם מיוחד – הכל
קשור ליציאת מצרים וקריעת ים סוף, הכנה
קרובה למתן תורה:

יד ימין נקראת "היד הגדלה"^{לג} – היא מבטת
את מדת הגדולה-החסד (כמו בפסוק "לך הוי'
הגְדֹלָה והגבורה והתפארת וגו'"^{לד}), מדתו של
אברהם אבינו "האדם הגדול בענקים"^{לה} שלבו
גדול להעניק רב טוב לכולם. כתוב^{לו} שהאירוע
שכבר האיר את האור שיהיה במתן תורה הוא
קריעת ים סוף. לכן שרנו את שירת הים, שהיא
כבר חויה פנימית-נפשית של קבלת התורה.
ממש לפני שירת הים כתוב "וירא ישראל את

קריאת שמע היא פעמיים בכל
יום^{כז}, גם כנגד שתי הידים, עם
עשר האצבעות, שכנגד עשרת
הדברות.

שלש ידות

אם כן, עד עכשיו למדנו שה' נותן את
התורה מהפה שלו, "מפי הגבורה". זו התבוננות
פשוטה, כשהולכים לשמוע את ה' בשבועות
צריך להתבונן איך ה' נותן לנו, מאיזה מקום
בתוך הקדושה של ה' הוא נותן לנו. שני הדברים
הפשוטים, הנגלים, הם שהוא נותן לנו מתוך
הידיים שלו – "מימינו אש דת למו", עם
הפירוש של ר"א אבולעפיא, שנותן גם מימינו
וגם משמאלו – וגם שהוא נותן לנו מתוך הפה
שלו, שמענו את המלים יוצאות "מפי הגבורה".
את לוחות הברית הוא כתב בידים שלו, כביכול,
וגם מסר לנו מתוך הידיים שלו. אלו שתי הבחינות
הנגלות של מתן תורה, מתוך הידיים ומתוך הפה.
אמרנו שבידיים יש, על פי פשט, עשר אצבעות
– כנגד עשרת הדברות. אבל כתוב בפנימיות
התורה, בקבלה, שיש יד שלישית^{כז}. יש לאדם,
לכל ילד ולכל ילדה, חוץ משתי הידיים עם עשר
האצבעות – עוד יד ב"צלם אלהים" שלו, ציור
הגוף של האדם. ביד השלישית לא רואים חמש
אצבעות, רק רואים כח של התפשטות. יד היא
התפשטות – הושטה, אני מושיט את היד כדי
למסור לך משהו, לתת לך משהו, לקבל ממך
משהו, או לעשות פעולה מסוימת ביד, לכתוב
עם היד וכו'. בשביל להשתמש ביד צריך כח של
הושטה – להושיט את היד.

שוב, כתוב שכמו שיש את יד ימין ויד שמאל
יש עוד יד. הרי כל מקום שיש ימין ושמאל צריך
להיות גם אמצע. אם יש יד ימין ויד שמאל
צריך גם יד באמצע, והיד באמצע היא נושאת
הפכים, מחברת יחד את הימין והשמאל. מהי

כח ראה פירוש הרמ"ז על זרה ח"ג עמ' 78.

כט וראה תרגום אונקלוס על "יד רמה".

ל ראה עירובין מח, א. ובכ"מ.

לא ע"פ שמות כו, כח; לו, לג.

לב נוסח "עלינו לשבח".

לג שמות יד, לא.

לד דה"א כט, יא.

לה יהושע יד, טו. בראשית רבה יד, ו.

לו תו"א סג, א; לקו"ת צו יז, א. ע"פ פסחים קיח, א.

כז דברים ו, ז.

כז ראה זרה ח"ג רכז, ב; רמו, ב; הקדמת תקו"ז ט, א.

תפארת (או חסד־דין־רחמים). הפנימיות של יד ימין היא החסד ושל יד שמאל היא היראה, בימין חמשת הדברות של לוח ימין ובשמאל חמשת הדברות של לוח שמאל, אבל מה שמחבר אותן יחד הוא "יד רמה", לשון רוממות העצמית. שוב, שלש הידות הן שלש מדות ידים הלב — חסד־גבורה־תפארת. כמה עולה שלש פעמים יד? **מב**, 42. בקבלה המספר הזה הוא מאד־מאד חשוב, כי הוא רומז לשם ה'. השם של בריאת העולם וגם של מתן תורה — כתוב שה' ברא את העולם בשם של **מב** אותיות^{מא} וגם נתן את התורה מכח השם של **מב** אותיות^{מב}.

ידיים ופה – זה שבשם

אם כן, עד עכשיו למדנו שה' נותן את התורה מתוך הפה שלו, מפי הגבורה, וה' נותן לא רק מיד אחת שלו — שלפי פשט היא יד ימין — אלא גם "משמאלו דת ימינו", ועוד יותר מזה, יש עוד יד, היד של מדת הרחמים, האמצע, "יד רמה", וגם ממנה ה' נותן את התורה. עיקר הכח בתורה לשאת הפכים הוא דווקא מ"יד רמה". אם כן, יש שלש ידות ועוד פה. שלש ידות הן מדות הלב — חסד־גבורה־תפארת, אהבה־יראה־רחמים כנגד ה־ז של שם הוי'. על הפה כתוב "מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה"^{מג}. אף על פי שמפי הגבורה שמענו את שתי הדברות הראשונות, זהו מקור התורה שבכתב, אבל "מפי הגבורה" כבר רומז שה' מסר גם תורה שבעל פה. הפה הוא ה תתאה שבשם. "בנין המלכות מן הגבורות"^{מד}, לכן ה"מלכות פה" כאן היא "מפי הגבורה" דווקא.

כשאני חושב על היד של ה' אני מצייר את שני לוחות הברית, שהם מה שה' נתן ממש מידו

היד הגדלה אשר עשה הוי' במצרים וייראו העם את הוי' ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו".

שוב, "היד הגדלה", היא יד ימין. יש את "היד החזקה"^{טו}, שהיא יד שמאל. הידים הללו הן הידים של ה', כביכול. על שתי הידים האלה אנחנו אומרים "ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל"^{טז} — "היד הגדלה" ו"היד החזקה" נכללות "בידך" של ה', הממשיך לנו את שתי הידים, הגדולה והחזקה, חסד וגבורה.

מה שכתוב "ובני ישראל יוצאים ביד רמה"^{טז} היינו היד השלישית — "יד רמה", לשון התרוממות. "יד הגדלה" ו"יד החזקה" כתובות על ה' ו"יד רמה" כתובה עלינו — אנחנו יוצאים

ביד רמה — אבל היא משקפת ובאה את ה"יד רמה" של הקב"ה ובאה ממנה. דווקא ב"יד רמה" אנחנו מתחברים לגמרי עם היד השלישית של הקב"ה.

ביד ימין כתוב "היד הגדלה" וביד שמאל "היד החזקה" אבל ב"יד רמה" לא כתוב "יד הרמה", אין ה, כי אין בה ה אצבעות. היד שעולה עד לראש ולמעלה מעלה מהראש

היא דבר אחד, בלי חלוקה. "יד הגדלה" היינו ה אצבעות יד ימין ו"יד החזקה" ה אצבעות יד שמאל — עשרת הדברות — והכל נכלל ב"יד רמה". והרמז: "יד רמה" במילוי — **יוד דלת ריש מם הא** — עולה שלש ידות (זהו הביטוי בקבלה^מ, לא 'ש' שלש ידים)!

מה הן שלש הידות בכוחות הנפש שלנו? אהבה־יראה־רחמים. הפנימיות של חסד־גבורה־

ממתן תורה,

שהתבטלה

הגזרה ש"עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה", ה' גילה את הפנים שלו – פנימיות הכוונה שלו בבריאה

מא זהר ח"ב קפז, א.

מב ראה עמק המלך שט"ז פל"ז; ספר אוצר החיים בפסקה "ועיקרי שמותיו שאין להם חקר". וראה עוד וראה אמרי נועם לשבועות אות כב.

מג הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

מד ע"ח שכ"ה דרוש ב; של"ד ועוד.

לז דברים ז, יט; לד, יב.

לח דה"א כט, יב.

לט שמות יד, ח.

מ פרדס רמונים שכ"א פ"ב ועוד.

אחרי מתן תורה ה' נותן לי הכל מהפנים, גם את האוכל, אבל אם לא היתה תורה נתינת האוכל היתה יחסית מהאחור שלו

— הוא רוצה שאתקיים, שלא אמות ח"ו. החידוש של מתן תורה שה' מגלה לנו — לעם ישראל — את הפנים שלו. זהו ההבדל בין יהודי לאינו־יהודי — שליהודי ה' מגלה את הפנים שלו.

הפנים נקראות חכמה, כמו שהפסוק אומר "חכמת אדם תאיר פניו"^{נא}. את אור הפנים, שהוא הפנימיות, מאירה החכמה. בתוך החכמה יש גילוי, השראה, של "אחד האמת" — ככה כותב אדמו"ר הזקן בתניא בשם רבו, הרב המגיד ממעזריטש. "אחד האמת" ש"הוא לבדו הוא ואין זולתו" מתגלה בחכמה דווקא, ומשם בא אור הפנים של ה' — משם הוא נותן לנו את התורה.

נתינת התורה מכל הלב – העילאה שבשם

יש עוד בחינה ממנה ה' נותן לנו את התורה, כביכול? צריך להשלים. בינתים היו לנו י (חכמה), ו (שלש ידות, המדות העיקריות, "ימינו" ו"שמאלו" וגם האמצע) ו־ה תתאה (הפה, "מלכות פה"). מה חסר במבנה הזה, למי שמכיר את המבנה היסודי של הפנימיות, י־ה־ו־ה? הבינה.

ב"פתיח אליהו" כתוב "בינה לבא ובה הלב מביין". כשאני נותן לך מתנה, מה הכי חשוב? הכי חשוב שאני אומר לך בפה — 'הנה, יש לי מתנה לתת לך, תקח, תהנה?' או שהכי חשוב שאני עושה את המאמץ להושיט את היד שלי, באהבה, ונותן לך את המתנה? יד ימין היא בחינה של חיבוק, "וימינו תחבקני"^{נג}, גילוי של אהבה — דבר גדול מאד. או אולי הדבר הכי חשוב במתנה שאני נותן אותה מתוך אור פנים? אם

ליד של משה רבינו^{מה} עבורנו — מצייר שה' כתב את עשרת הדברות ונתן אותן, ובכתב שלו הוא כתב את עצמו, "אנא נפשאי כתבית יהבית". ועדיין, על שתי הבחינות האלה, היד של ה' והפה של ה', כתוב "והנגלת לנו ולבנינו"^{מו} — הפה הוא המלכות, ה־ה של שם הוי' והידים הן ה־ו של הוי'.

"פנים בפנים" – י שבשם

איזה עוד בחינות יש? כל ההתבוננות הזו היא כדי לחשוב עליה בעשרת הדברות בשבועות. כתוב "פנים בפנים דבר הוי' עמכם בהר מתוך האש"^{מז}, ה' נתן לנו את התורה "פנים בפנים" — מתוך הפנים שלו אל הפנים שלנו. מהבריאה עד מתן תורה, גילוי ה' לעולם היה יחסית אחור. ממתן תורה, שהתבטלה הגזרה ש"עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה"^{מח}, ה' גילה את הפנים שלו — פנימיות הכוונה שלו בבריאה^{מט}. כשה' ברא את העולם, "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", ראינו את הבריאה — אבל עוד לא ראינו את פנימיות כוונת הבריאה, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים². מתי כן ראינו? כשהעליונים ירדו למטה, שה' ירד ודבר אתנו פנים בפנים מתוך האש.

אם כן, צריך לחשוב שאני מקבל את התורה מהפנים של ה'. כל דבר אחר — ה' נותן לי לאכול, אני מברך כל יום ברכת המזון אחרי שאני אוכל — הוא אחור. אחרי מתן תורה ה' נותן לי הכל מהפנים, גם את האוכל, אבל אם לא היתה תורה נתינת האוכל היתה יחסית מהאחור שלו

מה ראה שמות רבה כח, א.

מו דברים כט, כח.

מז שם ה, ד.

מח שמות רבה יב, ג.

מט ראה גם התוועדות יסוד שביסוד השתא - פורסמה בגליון שבועות־נשא.

נ תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

נא קהלת ח, א.

נב שה"ש ב, ו; ח, ג.

שלמות נתינת התורה

שוב, הלב הוא אמא, בינה, והפנים הם אבא. איך יודעים שהפנים והלב הולכים יחד? על אבא ואמא כתוב "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"¹⁰ והפסוקים מחברים בפירוש בין הלב והפנים: כתוב "לך אמר לבי בקשו פני"¹¹ – הלב שלי אומר לחפש את הפנים של ה', מתוך הלב. עוד פסוק, עוד יותר לענינו, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם"¹². מפרשים¹³ ש"לב האדם" הכוונה לאדם העליון. כמו שיש בחינה של "מים הפנים לפנים", היחוד של פנימיות החכמה, ככה יש "לב האדם" העליון ל"לב האדם" התחתון, הוא היחוד שבא מפנימיות אמא. כתוב בקבלה וחסידות¹⁴ שבשרש בפנימיות עתיק – האמונה הפשוטה של יהודי – פנימיות אמא יותר גבוהה אפילו מפנימיות אבא. אם כן, יש להתבונן שה' נותן לי כביכול מתוך הפנים – הפנים שלו מעוררות את הפנים שלי, "פנים בפנים דבר הוי' עמכם בהר מתוך האש". יש התבוננות שה' נותן לי מתוך הלב שלו.

הלב, כמו שאמרנו, מתבטא במיוחד בפה. ידוע¹⁵ שההבדל בין מעשה בראשית למתן תורה הוא שמעשה בראשית מתחיל ב"ב" של "בראשית", לא ב"א" – העולם לא היה מוכן ומסוגל עדיין לקבל את ה"א של ה', לכן ה' ברא אותו עם ב. אבל מתן תורה כבר מתחיל ב"א" – "אנכי הוי' אלהיך". איך מתבטאת ה"א של עצמות ה', של "אנכי"? המילוי של האות א הוא ל"א" – אלהיך. כתוב ש"ל היא לב" ("לבך מלא דעת"¹⁶) ו"א היא פה" – דברים היוצאים מן הלב, דרך הפה, נכנסים אל הלב ופועלים את

אני לא מאיר לך פנים כאילו שאני נותן לך את המתנה מבחינת אחור, בדיעבד, ואז אין את העונג, הכיף הפנימי, בקבלת המתנה¹⁷. אבל מה עוד יותר חשוב מהכל? הכי חשוב שאני נותן לך מתנה מכל הלב שלי. מקור המתנה הוא בלב, הרצון לתת.

איפה בא הלב לידי ביטוי? בפה. לפי המבנה שאנחנו בונים עכשיו – הלב, שה' נותן לנו את התורה מתוך הלב שלו – הוא שמתגלה לנו "מפי הגבורה". איך יודעים זאת? כתוב ש"דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם"¹⁸. כמו שכתוב "פנים בפנים" – שמהפנים של ה' הוא נותן לפנים שלנו, שיהיה זיווג של פנים בפנים ולא אחור באחור – כך כתוב שנתניה מכל הלב, שמתבטאת ב"דברים היוצאים מן הלב", נכנסת לתוך הלב של המקבל,

נקלטת בו היטב, מכח הכלים שדברנו עליהם, ופועלת את פעולתה. "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם". לכן אנחנו חותרים בדברינו לחוויה שאת עשרת הדברות ואת כל התורה כולה – שבכתב ושבעל פה – ה' נותן לנו מכל הלב שלו (כפי שרמוז בראשית החוויה של מתן תורה, ראשית התגלות ה' למשה בסנה, "וירא מלאך הוי' אליו בלבת אש מתוך הסנה"¹⁹). אם אני מרגיש שה' נותן לי מכל הלב שלו, כביכול, אז – ורק אז – הדברים נכנסים טוב לתוך הלב שלי ופועלים את פעולתם, וזו תכלית הכוונה.

אם אני מרגיש

שה' נותן לי מכל הלב שלו, כביכול, אז – ורק אז – הדברים נכנסים טוב לתוך הלב שלי ופועלים את פעולתם, וזו תכלית הכוונה

10 ראה זרה ח"ג רצ, ב; זרה ח"א קכג, א.

11 תהלים כז, ח.

12 משלי כז, יט.

13 ראה לקו"ת ויקרא ב, ג.

14 וראה גם אמרי בינה שער הק"ש פנ"ד (נב, ד) ואילך. ובכ"מ.

15 ראה זרה ח"א רה, ב; בראשית רבה א, יד.

16 ראה פלקט וחוברת "אמת למד פיך", ובהסכמת ר"י

החסיד בספר חסידים סימן קסא.

17 ראה רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"ה ה"ד.

18 ראה ספר הישר לר"ת ש"ג ובכ"ד.

19 שמות ג, ב.

כל אחד צריך

לתת תורה לשני.

כתוב שברגע

שאני לומד א מיד

אני צריך ללמד

לחבר שלי, אני

צריכה ללמד

לחברה שלי – כמו

שה' נותן תורה

ולסיכום:

י	פנים	אור
ה	לב	עצמות
ו	ידים	קרורות
ה	פה	חיים

ורמז לסיכום: שש הדרגות

שהסברנו – פנים, לב, יד

הגדלה, "יד החזקה", "יד רמה",

פה – עולות יחד ו פעמים

(ממוצע כל דרגה) סיון. זהו רמז

יפהפה של מתן תורה ביז סיון,

חג השבועות, "זמן מתן תורתנו".

שלוש ידות בקריעת ים סוף

אמרנו שהגילוי הגדול לפני מתן תורה הוא

קריעת ים סוף, שביעי של פסח, אחרון של פסח

בו עושים סעודת משיח¹. מה הפסוק העיקרי של

שירת הים? זהו פסוק שאומרים גם לפני תפלת

עמידה, סימן שהוא מאד חשוב – "מי כמכה

באלם הוי' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת

עשה פלא"². יש בפסוק הזה מבנה פלאי: כמה

אותיות יש ב"מי כמכה באלם הוי'?" ארבע מלים

וי"ד אותיות; "מי כמכה נאדר בקדש" – בדיוק

אותו דבר, ארבע מלים וי"ד אותיות; גם "נורא

תהלת עשה פלא" בדיוק אותו דבר – עוד ארבע

מלים וי"ד אותיות. זהו, בכל התורה כולה, הפסוק

שהכי אומר את המבנה של ג ידות. אחר כך הוא

בא לידי ביטוי בשלוש ידות של מתן תורה –

"יד הגדלה", "יד החזקה" ו"יד רמה". הסדר

של שלשת חלקי הפסוק הוא "יד הגדלה" – "יד

החזקה" – "יד רמה".

העיקר הוא ה"יד רמה" – "נורא תהלת

עשה פלא", שיראו מלהלל אותו³, שאי אפשר

לסיים את שבח ה' האין סופי. לכן כשאני בא

לשבח אותו אני ירא, ומתוך היראה אני גם

פעולתם. מה הפעולה? "נתתה

שמחה בלבי"⁴, ומהלב השמחה

מתפשטת וחודרת גם בפנימיות

– קבלת התורה בשמחה

ובפנימיות.

מכל הדברים שאמרנו העיקר

הוא הלב – ככה צריך לתת לכל

אחד. כל אחד צריך לתת תורה

לשני. כתוב⁵ שברגע שאני לומד

א מיד אני צריך ללמד לחבר שלי,

אני צריכה ללמד לחברה שלי,

א – עוד לפני שאני לומד ב – כמו שה' נותן

תורה. צריך לקבל בשבועות השראה איך ללמד

תורה – עם פנים, עם לב, גם עם ידים וגם עם

פה, כל ה"ה"ז"ה של מתן תורה.

אפשר להתבונן עוד מה מקבלים מכל בחינה:

מהפנים, "חכמת אדם תאיר פניו", נותן לנו ה'

אור – האור העצמי של "תורה אור". מהלב נותן

לנו ה' את עצמו ממש, שם ניכר ש"אנא נפשאי

כתבית יהבית" (כתיבה בידים, כמבואר בדא"ח

שהידים הן התפשטות והתגלות הלב) – נתינת

העצמות בתורה (כמבואר בדא"ח⁶ שהשראת

היחידה שבנפש, ועד לעצם הנשמה, היא בלב

דווקא). על הלוחות, שנכתבו ונתנו מהידים של

ה', כתוב "חרות על הלחת"⁷ ודרשו חז"ל "אל

תקרי קרות' אלא קרות", שאין לך בן חורין אלא

מי שעוסק בתורה"⁸ – יד ה' נותנת לנו קראת.

התורה המתגלה מפי ה' נותנת לנו חיים – "כי

חיים הם למצאייהם"⁹, "למוציאייהם בפה"¹⁰.

כל הבחינות, אור-עצמות-חרות-חיים, עולות

בדיוק כמנין כל אותיות האלף-בית (1495) –

כללות כב אתוון דאורייתא, כללות התורה כולה!

סג תהלים ד, ח.

סד שיחות קודש תשל"ט ח"ב עמ' 720. ובכ"מ.

סה סה"מ תער"ב ח"א פלה; סה"מ תרס"ו עמ' פא, ועוד.

וראה לקו"ב לקונטרס ההתפעלות אות לט.

סו שמות לב, טז.

סז אבות פ"ו מ"ב.

סח משלי ד, כב.

סט עירובין נד, א.

ע לוח "היום יום" כ"ב ניסן.

עא שמות טו, יא.

עב רש"י עה"פ.

לך לשתוק, אפילו ש'בא לך' – ואני חייב לומר. מה לומר? שה' "עשה פלא", ופלא הוא "יד רמה" – לכן זהו חלק ה"יד רמה" של הפסוק, הבריה התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה, הגוף והראש ולמעלה מהראש – עד לכתה הפלא הוא נשיאת הפכים.

רבינו בחיי מסביר שהפסוקים הקודמים של שירת הים – "וברוח אפך נעדרו מים" שפועל "נצבו כמו נד זלזלים" ו"קפאו תהומות בלב ים", ואחר כך "נשפת ברוחך כסמו ים צללו כעופרת מים אדירים" – ממחישים שדווקא ביסוד הרוח שבאמצע – לא המים (ימין) ולא האש (שמאל) – יש דבר והפוכו, "עשה פלא", "כי הרוח שהקפיא את המים... הוא המפשרי אותם".

רוח הוא "רוח אפינו משיח הוי"ט^ט – היד השלישית, "נורא תהלת עשה פלא", היא משיח. בשבועות אנחנו רוצים לקבל תורה חדשה ממלך המשיח, זהו עיקר הבקשה שלנו, העבודה של הכנת כלים בימים האלה, לקבל את "תורה חדשה מאתי תצא"^פ מפי משיח. במשיח הכל יסוד הרוח – "ונחה עליו רוח הוי", רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת הוי' והריחו ביראת הוי"^{פא}. בספר יצירה^{פב} הדרגה הראשונה היא רוח, "רוח אלהים חיים", ואחר כך "רוח מרוח" – רוח סתם מרוח ה'. מפרשי ספר יצירה מסבירים^{פג} ש"רוח אלהים חיים" היא עתיק, פנימיות הכתה, ואחר כך "רוח מרוח" היינו אריך, חיזונית הכתה, הרצון. אחר כך "מים מרוח" היינו החכמה ו"אש ממים" בינה, אבל הכל מתחיל מ"רוח אלהים חיים", רוחו של מלך המשיח, ודווקא שם – ב"יד רמה" של יסוד הרוח – יש את ה"עשה פלא", נשיאת ההפכים של ה', שאותה כן צריך לומר. הגם שהוא "נורא

שותק – "לך דמיה תהלה אלהים בציון"^{עג}. התהלה היחידה שלי היא לשתוק, אין לי מה לדבר. השתיקה היא "חש" של סוד החשמל^{עד}. אם התכל'ס הוא לשתוק, למה כתוב אחר כך "עשה פלא"? הרי זהו שבה, שה' עושה פלא, פועל נפלאות, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"^{עה}. המפרשים מתייחסים לקושיא הזו – מה עושה ה"עשה פלא" אחרי שאמרתי "נורא תהלת"? יש כמה וכמה פירושים בענין^{עו}, והפירוש הכי פנימי בשבילנו הוא הפירוש ש"עשה פלא" היינו מה שה' נושא הפכים, נמנע הנמנעות – זהו שבה שאפשר לומר ומצוה לומר. ככה מסביר האבן עזרא, בניסוח חזק ומיוחד: "וטעם 'נורא תהלות' כי כל המהללים יראים הם להלל שמו, כי מי ישימיע כל תהלתו?! והם חייבים להלל שמו, כי הוא לבדו 'עושה פלא'^{עז}. אני לא יכול לשתוק, אסור לי לשתוק – כמו שדברנו לאחרונה^{עח} שיש זמנים שאסור

עג תהלים סה, ב (וראה רש"י עה"פ).

עד כפירוש חד"ל – חגיגה יג, ב. וראה כש"ט (קה"ת) אות כח.

עה תהלים קיט, יח.

עו ראה רבינו בחיי המובא לקמן; חזקוני ובעלי התוספות; ספורנו. ועוד.

עז דברי האבן עזרא, שיש יראה ראוי ומצדקת מלהלל ואף על פי כן צריך להתגבר על היראה הזו וחייבים לדבר, הם פירוש טוב לסדר היסודי של החסידות (כש"ט אות כח) – חש"מל"מל: ה"חש" היינו הצורך והמצוה לירא מלדבר ("הן יראת אדני היא חכמה"), ה"מל" הראשון היינו הכח להתגבר ולמול את היראה וה"מל" השני הוא "פתח פיך ויאירו דבריך" (ברכות כב, א) להלל אלקות. החובה להלל את ה' היא עצם החובה של האיש הישראלי, ההולך בדרכו של אברהם אבינו (על שמו נקרא גם רבי אברהם אבן עזרא), שזכה לברית המילה וידע את רצון ה' הפנימי (ואף היה בגדר עושה רצון של מקום) בברית האדם בארץ – לפרסם את אלקותו יתברך בדבור מלא.

התהליך המתואר כאן מתחיל מיראה ומגיע – לאחר ההתגברות על היראה – לדבור ושבח מתוך אהבה רבה. אכן, מכיון שהכל צריך להתחיל מיראה – גם באהבה שבסוף כלולה היראה החובה (כלל גדול בתניא – ראה ריש פמ"א). בתהליך הזה יש סוד של "שכל את ידיו" (בראשית מח, יד) – המשכת הגבורה (יד שמאל) לנצח (רגל ימין), לנצח את היראה (פנימיות הגבורה), והמשכה מחסד^{עב} אהבה (יד ימין) להודות ולשבח את ה' בכח ההוד (רגל שמאל), וד"ל.

עח ראה התוועדות יסוד שביסוד השתא.

עט איכה ד, כ.

פ ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

פא ישעיה יא, ב.

פב ספר יצירה פ"א מ"ט ואילך.

פג ראה בפירוש הגר"א על משנה י' ובכ"מ.

יעזור ה' שיהיו

לנו עינים לראות
ואזנים לשמוע את
הדברים היוצאים
מהלב של ה'

ה', "מפי הגבורה".
יעזור ה' שיהיו לנו עינים
לראות ואזנים לשמוע את
הדברים היוצאים מהלב של ה'.
ה־א היא "אאלפך חכמה"^{פד},
ומה־א יהיו לב ופה, שהדברים
יכנסו בפנימיות הלב שלנו ונפעל את הפעולה
— ללמד את החבר מתוך הלב שלנו — ולידים
שלנו, לקיים את המצוות בשמחה ובטוב לבב
מרוב כל.
שתהיה קבלת התורה בשמחה ובפנימיות!

פד איוב לג, לג.

תהלת", ה"נורא תהלת" גופא
הוא שהוא "עשה פלא". שוב,
צריך לעיין בכל הפירושים על
הפסוק.

ברכת סיום

בכך סיימנו הכנה לקבל את התורה בשמחה
ובפנימיות. שכולנו נקבל את הפנים של ה' ואת
הלב של ה' — את הפנים אני רואה ואת הלב
איני רואה אלא מרגיש, שהדברים יוצאים מהלב
של ה' כביכול. עוד דבר מוחשי הוא הידים של
ה' — שאני רואה שהתורה באה מידי, כביכול.
הכל כביכול. אני גם שומע את התורה מהפה של

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ כשאדם מקבל משהו מה' עליו להתבונן מאיפה ה' נותן לו אותו.
- ◆ מקור ימין התורה, פנימיות התורה, בחויה של יראה (שמאל); מקור שמאל התורה, דקדוקי הלכה בנגלה דאורייתא, באהבת ה' אלינו (ימין).
- ◆ כל ילד יכול להתבונן שאת עשרת הדברות ה' נתן מעשר האצבעות שלו.
- ◆ ה' נתן לנו את התורה עם החשבונות והוא רוצה שנחשב את אותיות התורה.
- ◆ חמש האצבעות — **בהן, אצבע, אמה, קמיצה, זרת** — עולות "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"!
- ◆ מתן תורה הוא ב"שלוש ידות" אלוקיות — ימין ("יד הגדלה"), שמאל ("יד החזקה") והיד האמצעית נושאת ההפכים הכוללת אותן ("יד רמה").
- ◆ צריך לתת מתנה במאור פנים, בשתי ידים ובפה מלא — אבל הכי חשוב לתת מתנה מכל הלב.
- ◆ כאשר מדברים מהלב הדברים חודרים אל הלב ופועלים — וזו תכלית הכוונה.
- ◆ על כל אחד ואחת ללמד תורה כפי שה' נותן לנו את התורה.
- ◆ במתן תורה מהפנים מקבלים אור; במתן תורה מהלב מקבלים עצמות; במתן תורה מהידים זוכים לחרות; במתן תורה מהפה מקבלים חיים.
- ◆ יש יראה מלהלל את ה' — אך אסור לשתוק וחייבים לשבח אותו כ"עשה פלא" — נושא הפכים.

מקור הברכה

קיצור מהלך השיעור

לאחר תפלת ליל שבת ליחד הרב התבוננות עליה חשב בקבלת שבת, בבית השני של "לכה דודי". זו פנינת התבוננות העוסקת בסוד השבת, האור והכלי שבה, והיחס בין השבת שקדמה לעולם לשבת שבתוך מעשה בראשית (כאשר יש כאן זזית נוספת על 'סוגית הכלים', בה עסקו השיעורים המרכזיים בגליונות האחרונים).

תלמידי חכמים בשבת^א), כך שממוצע כל אות הוא 100, 10 ברבוע).

פִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה.

הוא רומז כאן למה שכתוב – ומובא בהרבה מאמרי חסידות – ש"מינה מתברכין כולהו יומין"^ב. כתוב ששה ימים הם הכנה לשבת ואחר כך יש ששה ימים שמתברכים ממנה – המבנה הוא בסוד האות ואו, ו ימים, שבת היא ה־א באמצע ועוד ו ימים.

מֵרֵאשׁ מְקַדֵּם נְסוּכָה.

בדרך כלל מבינים ששבת היא הסיום של מעשה בראשית, היום השביעי, אבל כאן כתוב שהיתה שבת עוד לפני בריאת העולם, לפני ששת

"לקראת שבת לכו ונלכה"

נפתח במחשבה שהיתה לי בתפלה, בפיוט "לכה דודי" – פיוט שכתב רבי שלמה אלקבץ, שקבור בצפת, ליד האריז"ל והרמ"ק, וזכה למקום הכי מכובד בתפלות של כל עם ישראל, בקבלת שבת. נתבונן בבית השני של הפיוט: לקראת שַׁבַּת לְכוּ וְנִלְכָה.

זהו הבית שהכי דומה לפזמון החוזר שלו, "לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה", משום שגם בו יש את ההליכה לקראת השבת הכלה (וגם ב"ונלכה" יש אותיות כלה). הביטוי "לקראת שבת לכו ונלכה" הוא ביטוי 'מושלם' שיש בו 4 ברבוע אותיות וכולו עולה 1600, 40 ברבוע ("ומספר את רבע ישראל"^ג, סוד עונת

א במדבר כג, י.
ב כתובות סו, ב.
ג ע"פ זהר ח"ב סג, ב.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שיעור לשיבת דורשי יחודך (ח"א). שבת במדבר כ"ט אייר תשפ"ג – כפ"ח.

רגע לפני שה' מתחיל הוא יכול לא לברוא את העולם. אז, ברעוא דרעוין של אותה שבת שקדמה לעולם, ה' נמלך בנשמות ישראל ומחליט על הבריאה

משלושה פסוקי אור מובהקים בתנ"ך – על דרך לשון חז"ל "כתוב בתורה, שנוי בנביאים ומשולש בכתובים"^{יא} – שלכולם יש את אותו מבנה. פסוק האור הראשון בתורה הוא "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור"^{יב} – פסוק עם 6 מילים ו-23 אותיות (23 בגימטריא זיו, היסוד של האור – אור בגימטריא ט"פ זיו). בנביאים הפסוק שכעת ראינו – "בית יעקב לכו ונלכה באור הוי"^{יג}

– שגם בו יש 6 מילים ו-23 אותיות. הפסוק בכתובים הוא הפסוק שאומרים לפני "כל נדרי" – "אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה"^{יד} – שגם לו אותו מבנה בדיוק.

הממוצע של שלשת הפסוקים הוא לד ברבוע – טוב-טוב ברבוע. על האור כתוב "וירא אלהים את האור כי טוב"^{טו} ויש שתי בחינות של טוב – יש טוב הגנוז, "כי טוב לגנוז"^{טז}, "טוביה גניו בגוויה"^{טז}, אבל עיקר ה"טוב" הוא לגלות את האור הזה, האור של היום הראשון שאדם הראשון היה צופה בו מסוף העולם ועד סופו^{יז}, גילוי על ידי "אין טוב אלא תורה"^{יח} (לשון הוראה^{יט} וגילוי לעולם).

בכל אופן, מי אומר את הפסוק הזה? הגוים. הם אומרים לעם ישראל – "בית יעקב לכו" ואז אנחנו אתכם "נלכה באור הוי". הגוים רוצים להגיע לבית המקדש, "ונהרו אליו כל הגוים"^כ, "והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם הוי"^{כא}.

ימי בראשית. מה השבת הזאת? היא בעצם הסוד של "במי נמלך? בנשמותיהם של צדיקים"^{כב}. לפני שעושים משהו, רגע לפני שמתחילים, יש עוד שיקול דעת – אפשר עדיין לא להתחיל בכל העניין. הקב"ה הוא כל יכול, וההסבר תמיד בחסידות^{כג} הוא 'יכול כן ויכול לא' – רגע לפני שה' מתחיל הוא יכול לא לברוא את העולם. אז, ברעוא דרעוין של אותה שבת שקדמה לעולם,

ה' נמלך בנשמות ישראל ומחליט על הבריאה. לפעמים כתוב שהשבת היא בת הזוג של עם ישראל, ישראל החתן ושבת הכלה, ולפעמים כתוב שהשבת הכלה היא-היא כנסת ישראל, השרש של נשמות ישראל. זו השבת הזו שקדמה לעולם – ה-א שלפני ה-ז. הבריאה הראשונה בעולם היא הזמן^{כד}, ובריאת הזמן מאפשרת את שאר הנבראים. השבת שקדמה לעולם היא עדיין לפני תחלת הבריאה, שבת שקדמה לזמן.

סוף מעשה במחשבה תחלה.

השבת שמסיימת את מעשה בראשית, היום השביעי, נעוצה בתחלת המחשבה – בשבת שלפני מעשה בראשית.

"לכו ונלכה"

מאיפה הביטוי "לכו ונלכה"? כל הביטויים כאן מבוססים על פסוקים והמקור המובהק של "לכו ונלכה" הוא "בית יעקב לכו ונלכה באור הוי"^{כא}. הפסוק הזה, כידוע אצלנו, הוא אחד

יא לדוגמה בבא קמא צב, ב.

יב בראשית א, ג.

יג תהלים צז, יא.

יד בראשית א, ד.

טו ראה זהר ח"א מו, א.

טז שילוב זהר ח"א ג, א וח"ב רל, א.

יז חגיגה יב, א.

יח אבות פ"ו מ"ג.

יט זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים "רה".

כ ישעיה ב, ב.

ד ע"פ בראשית רבה ח, ג"ז.

ה המשך תרס"ו עמ' תקפח ובכ"ד.

ו בראשית רבה יא, ח.

ז של"ה מסכת שבת תו"א. ישמח משה בראשית ד"ה "ויכל אלהים" ועוד.

ח ראה הנסמן בפרדס יוסף בראשית א, א אות ז. שיעור כ"ב טבת ע"ט ובכ"ד.

ט ישעיה ב, ה.

י יין משמח ח"ג ש"ו בתורה "ישת חשך סתרו". ובכ"מ.

קרתה גאולת "בעתה". רוצים שמשיח יבוא מהרה, שהכל יהיה "אחישנה", ובמה זה תלוי? צריכים המשכה משבת שקדמה לעולם, המשכה מלמעלה מהזמן. אחרי הבריאה, בתוך הזמן, קורים תהליכים של סדר השתלשלות – הם אף פעם לא באמת "מהרה". בשביל שמהו יקרה מהר צריכים המשכה שלמעלה מהזמן, מהשבת שקדמה לעולם.

האורות והכלים

שבת היא "מקור הברכה", ברכה היא אור, אבל האור צריך גם כלי. על הכלי כתוב "לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום"^{כט} – וגם הכלי שייך לשבת, "שבת שלום ומבורך". אם כן, האם השבת היא אור או כלי? בשביל להבין את הענין צריך להתייחס לנושא יסודי בקבלה וחסידות של התהוות הכלים:

לפעמים כתוב שמהתעבות האורות נתהוו הכלים^ל – גם האורות וגם הכלים מתהווים בסופו של דבר מסוד הקו – ולפעמים כתוב שלכלים יש שרש בפני עצמם (מסוד הרשימו, ועוד קודם לכן מכח הגבול שבאין סוף^מ). הישוב המקובל הוא שמדובר בשתי בחינות בכלים. פנימיות הכלים צריכה להכיל את האור ולהיות עם יחס וזיקה אליו, ולכן היא בעצם מתהווה ממנו עצמו – מהתעבות האור נעשה הכלי, כלי ספירי ובהירי שמתאים לאור ששוכן בו. [זה שייך לסוד של "וספרתם לכם"^{נב} בספירת העומר – שצריך לזכך את ה"לכם".] אבל לחיצוניות הכלים, שמביאה את האור החוצה, לעולמות התחתונים ב"ע, יש שרש בפני עצמו.

יש לנו ספר על המושגים מציאת חן ונשיאת

כי שמענו אלהים עמכם"^{כא}. אם זו הכוונה של רבי שלמה אלקבץ יש כאן קושיא – הרי "גוי ששבת חייב מיתה"^{כב}, ואיך אפשר לשייך את ה"לכו ונלכה" לשבת? כנראה שהיא הנותנת, יש כאן באמת קשר למהפכה הרביעית – אלה גוים שיש להם 'חוש' שהשבת קשורה אליהם, שבת היא משהו כללי בבריאה, והם רוצים לשמור שבת ולשם כך הם צריכים להתגייר.

"מקור הברכה"

עיקר הביטוי שתפס אותי כאן הוא "מקור הברכה". ראשי התיבות של "מקור הברכה" הוא **מה** – סוד שם **מה** שהזכרנו – ואם מצרפים גם את סופי התיבות המלה היא **מהרה**, "מהרה הוי' אלהינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים"^{כג}. מה הפסוק הכי חשוב של "מהרה" שמובא בחסידות^{כד}? "עד מהרה ירוץ דברו"^{כה}. מי שרוצה את הגאולה, מאמין שהיא יכולה לבוא בכל רגע, כמו הרמב"ם^{כז}, אומר שהגאולה תבוא "במהרה בימינו". הרבי רוצה "משיח נאו", רוצים שהגאולה תבוא תיכף ומיד ממש – הרי כבר "כלו כל הקיצין"^{כח}, אנחנו הרבה אחרי גאולת "אחישנה"^{כח}, ועדיין משיח לא בא, עדיין לא

בתוך הזמן, קורים תהליכים של סדר השתלשלות – הם אף פעם לא באמת "מהרה". בשביל שמהו יקרה מהר צריכים המשכה שלמעלה מהזמן, מהשבת שקדמה לעולם

כא זכריה ח, כג.

כב סנהדרין נח, ב.

כג ע"פ ירמיה לג, י"א.

כד ראה לקו"ת קרח נה, ד.

כה תהלים קמז, טו.

כו ראה בהלכות ביאת מקדש פ"א ה"ז, וראה עוד דבריו ריש פ"א מהלכות מלכים ומלחמותיהם.

כז סנהדרין צז, ב.

כח ישעיה ס, כב. סנהדרין צח, א.

כט עוקצין פ"ג מי"ב.

ל ראה ע"ח ש"ז (מול"מ) פ"א.

לא ראה לקו"ת הוספות לויקרא נד, א; סידור עם דא"ח קסו, א ואילך; שער היחוד פכ"ט; דרך מצותיך נא, א ואילך; המשך תרס"ו עמ' תסד (ובנסמן שם).

לב ויקרא כג, טו. וראה לקו"ת אמור לה, ב.

אנשים מגושמים כמונו לא מרגישים את האור של שבת – ובכל זאת מצווים על שמירת שבת. למה? זו ההתעבות של השבת

מהי התעבות האורות של שבת? בדיוק מה שהסברנו על "סוף מעשה במחשבה תחלה" – על היחס בין השבת שבסוף מעשה בראשית, בתוך הזמן, אחרי בריאת העולם, לשבת שלפני הבריאה השבת שלמעלה מהזמן. השבת של "סוף מעשה" היא התעבות השבת של ה"מחשבה תחלה". מהי התעבות של שבת? הצדיקים מרגישים את ה"אור כי טוב" של שבת, את "מקור הברכה", אבל אנשים מגושמים כמונו לא מרגישים את האור של שבת – ובכל זאת מצווים על שמירת שבת^{לח}. למה? זו ההתעבות של השבת – אצל אחד ששומר שבת, בלי להרגיש את האור שלה, יש זיקה לכלי של השבת. השבת של "סוף מעשה" היא שבת של שבייתה אחרי המלאכה של הבריאה, זו שבייתה שהיא כבר 'מעובה', מגושמת יותר. בשבת של "מחשבה תחלה" קשה לדבר על מנוחה – ה' עוד לא עשה כולם, ממה הוא נח? המנוחה שם היא "מנוחת עולמים", משהו הרבה פחות מעובה. זו דוגמה יפה להתעבות האורות שיוצרת בשבת גם כלי.

עד כאן הרהורים מקבלת שבת...

חן^{לג}. בין האור לפנימיות הכלים יש יחס של מציאת חן – תחושה של דמיון והתאמה, כי בעצם הכלים הם משרש האור, כמו מציאת חן של חתן וכלה כי יש להם שרש משותף. לעומת זאת, הקשר בין חיצוניות הכלים לאור הוא בסוד נשיאת חן – נשיאת הפכים עם שרשים שונים. לנשיאת חן יש סגולה להוליד ילדים עם חן שיקחו את הדברים האלה, שיביאו אותם למציאות^{לד}.

אם כן, בשבת יש גם את האור-הברכה וגם את הכלי-השלום – באותו חלק של פנימיות הכלי, "מהתעבות האורות נעשו הכלים". [מה עם מה שכתוב^{לה} שהכלים נוצרים מהכאה של אור מקיף באור חוזר?] ההכאה היא גופא התעבות האור – הרי ההכאה נובעת מכך שאור הקו נמשך באופן של "רצוא ושוב"^{לז}, הוא נמשך וחוזר, "מטי ולא מטי"^{לז}.

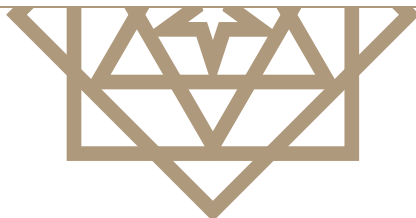
לג ראה מחול הכרמים פ"א עמ' כ. המושג "חן" התבאר בהרחבה בספר **שבעים פני חן** שנמצא בימים אלו במכבש הדפוס.

לד נשיאת חן בגימטריא 819 – הפירמדה של אחד שעולה אחדות פשוטה – יש בה כח לגלות את האחדות במציאות כולה.

לה ע"ח ש"ב (עתיק) פ"ד (מ"ח).
לו יחזקאל א, יד.

לז זהר ח"א טז, ב; סה, א; ח"ב עב, א; רסח, ב; ח"ג קסד, ב.

לח וראה תניא פמ"ו.

פרקי אבות

פרק ב', משנה ו'

סוד הגלגלת

אָף הוּא רָאָה גְלִגְלַת אַחַת שְׁצַפָּה עַל
פְּנֵי הַמַּיִם. אָמַר לָהּ, עַל דְּאִטְפַּת אֲטַפְנָה,
וְסוּף מְטִיפִינָה יְטוּפִין.

הראש העליון של הכתר הנקרא "רישא דלא ידע ולא אתידע", רדל"א, אשר בו יש ספקות עצמיים שאי אפשר לדעת כלל ("חמשה ספקות שבכתר"). אולם לעתיד לבוא תהיה התגלות רדל"א, בחזרת הנבואה לישראל. וזהו "על דאטפת אטפוך", הטפה היא נבואה (כמו בפסוק "וְהִטָּף אֶל דְּרוֹם"), בזכות הנבואה שכבר היתה תהיה עוד ועוד נבואה, עד "ונבאו בניכם ובנותיכם".

עוד מוסבר שהמלכות תתעלה לשרשה העליון שבכתר, לרדל"א, "בבטול הבחירה והתגלות הידיעה לעין כל חיי" (לשון הנוצר חסד). כלומר, הבחירה החפשית קיימת כל עוד יש ספקות שאינם נודעים, וצריך לבחור בין אפשרויות שונות, אבל כאשר אין ספקות אין בחירה חפשית והכל ברור כמו בידיעת ה'.

אז, כאשר יתקיים "כי כולם ידעו אותי", "ומלאה הארץ דעה את ה'" – "אז יתיידע מה דאית בגו האי רישא". נמצא ש"רישא דלא אתידע" הוא כינוי זמני, אך לבסוף יהיה "רישא דאתידע"! והרמז: **רישא דאתידע** = 1000, סוד "אלף אורות" שנתנו למשה רבינו (שהלל הוא לגולו), וסוד נשמת רבי ישראל בעל שם טוב המתחיל לגלות אלף אורות.

אלו דברי הלל הזקן, ואמר האר"י הקדוש: כאן רמוז שהלל הוא גלגולו (גלגלת) של משה רבינו. באמת, יש להלל עוד שרשי נשמה חשובים כמו אהרן הכהן, דוד המלך ושלמה המלך. אכן, מאמרי הלל השונים בפרקי אבות שייכים לשרשי נשמתו השונים: בפרק ראשון "הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן", שייך כמובן לשרשו באהרן הכהן. בהמשך "אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי" שייך לשרשו בדוד המלך, תיקון האני-המלכות (כמו שהוסבר במקומו). ובהמשך הפרק שלנו "הוא הִיָּה אֹמֵר, מְרַבָּה בְּשׂוֹר מְרַבָּה רְמָה" וכו' – זהו מאמר מובהק של שלמה המלך, כמו בספר קהלת.

הרבי מקאמרנא בספרו 'נוצר חסד' מפרש במשנתנו דבר מופלא: גלגלת רומז לדרגת "גלגלתא" שבכתר, ובמיוחד למדרגה העליונה,

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי שיעורי ה' וי"ג תמוז תשע"ד.
א' שער מאמרי רד"ל, מסכת אבות.

קול שמחה

פרשת בהעלתך

להתפלל ולהשאר בחיים

להתפלל וכך הוא ענין של התפילה. וזה פירוש 'אדני שפתי תפתח וגו' כי באמת הוא נורא תהלות ומה יכול אנוש נבזה להבין גדולת הבורא. אך אם האמת הוא שנופל עליו בושה ומטמין כליו כנ"ל, אז הקב"ה רואה שמכיר כבודו ואז אומר אני פוסל וכו'. מה שאין כן אם אינו מטמין נראה שאינו מכיר כבוד המלך, אם כן הקב"ה אינו פוסל כנ"ל, ויש לו מלאכי עליון המהללים שמו הגדול והנורא. וזה הוא בחי' התפילה באמת. וצריך האדם הנלבב לידע שזה אינו במחשבה לבד לולי חסדי הבורא שנשאר בחיים מחמת שהקב"ה אומר אני פוסל ומשתמש בכלים שלך, היינו ברוח נפש ואיברים שלך ולכך נשאר בחיים. ומי שזכה לזה יודע היאך ואי אפשר לפרש יותר.

תפלה לאחר הבושה

הכלים שמכין האוהב לסעודה הם ההכנות של האדם לתפלה, יראה ואהבה וקדושה. אלו הם הכלים במדרש, שלחן מנורה ומטה: שלחן היינו יראה, "שלחן בצפון", "מה רב טובך אשר צפנת [לשון צפון] ליראיך", מדת יצחק אבינו; "מנורה בדרום" היינו אהבה, מדת אברהם אבינו, "הלוח ונסוע הנגבה [דרומה]"; מטה היינו קדושה, קדושת הברית והזיווג, וכן קדש הקדשים נקרא "חדר המטות", מדת יעקב אבינו ש"מטות שלמה". ורמזו מכוון: **אהבה יראה קדשה = אברהם יצחק יעקב** (ואם נכתוב קדושה מלא אזי גם יעקוב מלא)!

בהעלתך את הגרית אל מול פני המנורה יאירו שבעת הגרות^א.

ובמדרש^ב: למה הדבר דומה? למלך שהיה לו אוהב. אמר לו המלך תדע שאצלך אני סועד אלא לך ותקן לי. הלך אוהבו והתקין מטה של הדיוט מנורה של הדיוט ושלחן של הדיוט. כיון שבא המלך באו עמו שמשין סיבבו מיכן ומיכן מנורה של זהב לפניו. כיון שראה אוהבו את כל הכבוד התבייש והטמין את כל מה שהתקין לו שהיה הכל הדיוטות. אמר לו המלך, לא אמרתי לך שאצלך אני סועד? למה לא התקנת לי כלום? אמר לו אוהבו, ראיתי את כל הכבוד הזה שבא עמך ונתביישתי והטמנתי כל מה שהתקנתי לך שהיו כלי הדיוטות. אמר לו המלך חייך שאני פוסל את כל כלי שהבאתי ובשביל אהבתך איני משתמש אלא בשלך. וכן הקב"ה כולו אורה שנאמר ונהורא עמיה שרא' והוא אמר לישראל התקינו לי מנורה וגרות... ופירש הרבי ר' בונם: שהאדם צריך להכין את עצמו לתפלה ביראה ואהבה וקדושה רבה בכל יכולתו וזה הוא הכלים שיכין לסעודת המלך. וכיון שבא להתפלל, היינו שבא המלך נופל עליו יראה גדולה ובושה, כי רואה כבוד המלך מלכי המלכים הקב"ה ויודע שהוא בריה שפילה אפילה... ומחמת הבושה הגדולה הוא מטמין הכלים שלו, היינו שאינו יכול לפתוח פיו

נערך ע"י יוסף פלאי משיעור ח' סיון השתא.
א במדבר ח, ב.

ב במדבר רבה טו, ח.

ובושה". הראשונה יראה תתאה והשניה יראה עילאה, בושה קיומית בנוכחות המלך, סוד "ירא בשת" – 'בטול במציאות' עד שהאדם אינו יכול כלל לפתוח את פיו. אז ה' מסייע בידי האדם בכך שיפסול את כליו – יפסול את כל האור-אינסוף שיש לו לטובת המעט שהאדם הכין בכח עצמו, באתערותא דלתתא.

לאחר הבטול של ירא-בשת, אזי הכלים הראשונים שהכין האדם חוזרים ומתגלים מחדש, אלא שכעת הם בדרגה אחרת לגמרי, בזכות היראה והבושה באמצע. זו העבודה האמיתית שבסופה הרוח והנפש והאברים של האדם נשארים בחיים, היינו מדרגה עליונה של חיים, לטעום בעולם הזה "מעין העולם הבא". אחרי היראה והבושה זוכים לתענוג עליון, והרמוז: **יראה-בושה = תענוג!**

אי אפשר לפרש...

חווית היראה העליונה, ירא בשת ובטול במציאות, נוכח כבוד המלך בהתגלותו – היא כמו למות! אחרי ה'מיתה' הזו, אלו "חסדי הבורא שנשאר בחיים". **תפלה** מלשון נס ו**פלא** – פלא גדול שהאדם נשאר בחיים. ואיך באמת הוא נותר בחיים? כי בכל רגע שהוא מתבייש ה' פוסל את שלו לטובת הכלים של האדם שעכשיו נולדים מחדש ביתר שאת ויתר עז, וכך הוא פותח את הפה ומתפלל לה'.

"ומי שזכה לזה יודע היאך, ואי אפשר לפרש יותר". ביטוי כעין זה חוזר בספרי החסידות בהקשרים שונים, על משהו עליון שאי אפשר להסביר באמת במלים למי שלא טעם. דבר שאי אפשר להסביר הוא גילוי של עולם האצילות, בטול במציאות, ולכן מי שנמצא למטה, בעולמות התחתונים, ויש לו הרגשת היש – אינו מסוגל בכלל להבין. רק מי שהגיע לבטול אמתי, יכול אחר כך לטעום את החיים הנצחיים בעולם הזה.

אך לאחר הכנת הכלים, כאשר המלך באמת מגיע, נופלת על האדם יראה ובושה כה גדולה והוא חש שכל מה שהכין אינו כלום, גארנישט... אז הוא מטמין את הכלים: פתיחת הפה היא גילוי הכלים של האדם, מי הוא ואיך הוא, אך כעת הוא לא יכול לפתוח את הפה, שהרי ה' הוא "נורא תהלות".

כאשר חווית הבושה הזו הינה אמיתית, אז הקב"ה 'פוסל את כליו' בשביל הכלים של האדם. בכך הוא מעודד ומחזק אותו להתגבר על היראה והבושה ולפתוח את פיו בתפלה: תתפלל עם הכלים שלך, עם היראה והאהבה והקדושה שלך, "פתח פיך ויאירו דבריך" באור אהבת אמת ומתוך שפלות באמת. אז מתקיים "אדני שפתי תפתח [ואז] ופי יגיד תהלתך". אבל אם אין לאדם בושה כזו, אז ה' פוסל את כליו של האדם ושומע את הכלים שלו, מלאכי עליון... "זהו בחינת התפלה באמת", לאחר ההכרה שהוא "בריה שפלה אפלה". תפלה, משרש **תפל**, קשורה ל**שפל-אפל**. תפלה היא מלשון "תופל [מחבר] כלי חרס" – האדם עצמו הוא כלי חרס, ששבירתו בלבד היא טהרתו, ואז התפלה היא באמת, כביטוי "השפל באמת".

דבר זה "אינו במחשבה לבד", לא מספיק לחשוב על זה. זה נוגע למהות, לעצם לזו החיים של המתפלל! אלו רק "חסדי הבורא שנשאר בחיים" – אם אין את הבושה הראויה, והאדם מדמה שכליו טובים ומספיקים, אז ה' לא ירצה בכלי האדם אלא יתגלה בכלים שלו, והאדם ימות ח"ו. היראה-בושה הקיומית הזו היא נחלתם של צדיקים שלפני התפלה היו נפרדים מבני ביתם כי לא ידעו אם יוותרו בחיים...

ירא בשת

יש כאן שתי יראות. תחילה האדם מכין את הכלים שלו, "אהבה ויראה וקדושה". לאחר מכן, כאשר המלך מופיע אז "נופל עליו יראה גדולה

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

נקבה תסובב גבר

לבשר אחד". נישואין הם מציאת האבדה, "לעת מצא זו אשה שנאמר 'מצא אשה מצא טוב'..."¹. יש 'מתווכים' טובים המסייעים לאיש למצוא את אבדתו, ובזה מקיימים מצות השבת אבדה ממש. שהרי השבת אבדה אינה רק על ממונו של אדם אלא גם על גופו, "השבת גופו מניין? תלמוד לומר והשבותו"² – וכיון ש"אשתו כגופו" והיא אבדתו, אזי כאשר מוצאים עבורו אשה משיבים את אבדתו.

ידוע הרמז: "שפתי כהן ישמרו דעת ותורה"³ ראשי תבות **שידוך** – הכהן איש החסד עושה את השידוך ומשיב אבדה לבעליה (וכשם שהאשה נקנית בכסף, הרומז לאהבה, כן נוהגים לתת דמי שדכנות לשדכן). הכהן חש בפנימיות את שייכות האיש והאשה זה לזה, את אחדות הנשמות בשרשן ואת האהבה שביניהם, ומכח זה עושה את השידוך.

לפעמים המציאה מגיעה מצד האשה, האבדה מבקשת ומוצאת את בעליה! כמו השידוך של רות ובעז, ביזמתה של נעמי ובביצועה של רות. ביחסי ישראל והקב"ה, השלמות היא דווקא כאשר החיפוש והמציאה באים מצד ישראל, הכלה. "אשה כי תזריע וילדה

בגמרא קידושין⁴: מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אשה, ולא כתב כי תלקח אשה לאיש? מפני שדרכו של איש לחזור על אשה, ואין דרכה של אשה לחזור על איש. משל לאדם שאבדה לו אבדה [רש"י: אחת מצלעותיו], מי חוזר על מי? בעל אבדה מחזר על אבדתו.

האשה היא המציאה הטובה, "מצא אשה מצא טוב"⁵, ועל האיש לחפש ולמצאה, לחזור לסובב בכל הדרכים ("בשלש דרכים") עד שימצאנה. "דרכו של איש לכבוש"⁶, להיות בתנועה עד שימצא את "ביתו זו אשתו"⁷. האשה היא בחינת שבת מנוחה, והאיש בתנועה כמו ששת ימי המעשה. תכלית התנועה (האיש) להגיע למנוחה (האשה).

האשה נקראת אבדת האיש כי האשה הראשונה נלקחה מצלעו ובכל איש ואשה יש שייכות כזו⁸. האיש והאשה הם אחד בשרשם בעולם הנשמות, "ויקרא את שם [יחד] אדם"⁹, וכעת בנישואין הם חוזרים להיות אחד, "והיו

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב. מהדורה שלמה תתפרסם בע"ה בקרוב בספר ויצאה והיתה.

א ב, ב.

ב משלי יח, כב.

ג יבמות סה, ב.

ד יומא פ"א מ"א.

ה "טבע כל נקבה נמשך לנקבה הראשונה, וטבע כל זכר נמשך לזכר הראשון, שזה תמורת זה", יפה תאר לבראשית רבה שם.

ו בראשית ה, ב.

ז ברכות ח, א.

ח בבא קמא פא, ב.

ט מלאכי ב, ז.

י לקוטי מוהר"ן תניינא פט.

זכר^א – "אשה מזרעת תחילה [באתערותא דלתתא] יולדת זכר [הגאולה העתידה, בחינת זכר]^ב." וכן מפורש בנביא "כִּי בָרָא ה' תְּדַשָּׁה בְּאַרְץ נְקֵבָה תְּסֻבֵּב גְּבֹר^ג, ופירש הרד"ק "שדרך העולם שהאיש מחזור ומסובב אחר האשה, וכן אמרו רז"ל בעל אבדה מחזור על אבדתו. ואז [לעתיד] הנקבה תסובב אחר אישה, כלומר שישובו בני ישראל אל ה' אלהיהם ויגאלם." המציאות העתידית של "נקבה תסובב גבר" קשורה לעליית האשה־הנוקבא (תהליך יסודי בתולדות העולם, כמבואר באר"י). גם ביחסי איש ואשה כפשוטם האשה עולה להיות "תסובב גבר". בעולם הזה "דרכו של איש לחזור אחר אשה", אבל ככל שמתקרבים למודעות העתידית אזי יש יותר מקום לשידוך הנפעל על ידי האשה (כשם שלעתיד לבוא ישמע לא רק "קול חתן" אלא גם "קול כלה"^ד). גם נשמת המשיח מופיעה דווקא מזיווג ותמר ועד זיווג בעז ורות (ועוד קודם לכן, במעשה לוט ובנותיו שממנו יצא, בהסתר גדול, אורו של משיח).

זהו גם החילוק בין חוץ לארץ לארץ ישראל. "דרכו של איש לחזור אחר אשה" שייך בעיקר בחו"ל, ואילו בארץ ישראל מתאים יותר "נקבה תסובב גבר", המציאות העתידית־המשיחית, כרמז המובהק: **נקבה תסובב גבר = ארץ ישראל!** בארץ ישראל יש הארת החכמה, מוחין דאבא, "אוירא דארץ ישראל מחכים"^ה, ואז "אבא יסד ברתא"^ו, הארת החכמה במלכות התחתונה, בחינת האשה. וכן בפשוטות, יש קשר עצמי בין האב לבתו (והוא זכאי בקידושיה), "איש מזריע תחילה יולדת נקבה", ומחכמת האב מקבלת הבת את הכח לסובב את הגבר. ועוד, ארץ ישראל עצמה היא סוד המלכות, והיא מחזרת אחר הזכר, "למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה"^ז. ואילו "דרכו של איש לחזור אחר אשה" בא מכח מוחין דאמא (בחינת תלמוד בבלי) – יש קשר עצמי בין האם לבנה ("אשה מזרעת תחילה יולדת זכר"), והיא מדריכה אותו לחזור אחר האשה (כמו רבקה השולחת את יעקב לקחת אשה).

אכן, יש הבדל בין חיזור האיש אחר האשה לחיזור האשה אחר האיש. האיש כובש, מחזר בגלוי, מציע נישואין ומקדש בטבעת. ואילו האשה יכולה לחזור ב'אופי נשי' עדין, ולעורר במעשיה את האיש (כמו אשה כשרה התובעת את בעלה לדבר מצוה בדרך "מרציא ארצוי"^ח). האשה 'מסובבת' את האיש על ידי התעוררות אהבה רבה שלה. אמנם האשה נענשה "ואל אישך תשוקתך", "הכל ממנו ולא ממך", אבל לעתיד לבוא יתקיים "ואל אישך תשוקתך" למעליותא – תשוקה הפועלת על האיש ו'מסובבת' אותו אליה. אשה מחזרת אחר האיש.

יא ויקרא יב, ב. ובאור החיים שם "והודיע הכתוב כי אם כנסת ישראל תזריע ודאי שתוליד הדרגות עליונות".

יב בראשית רבה כג, יא "כל השירות שנאמרו בעולם לשון נקבות. לומר מה הנקבה הזאת מתעברת ויולדת וחוזרת ויולדת... אבל לעתיד לבוא אין עוד צרות בו... באותה שעה אומרים שיר לשון זכר שנאמר 'שירו לה' שיר חדש".

יג ירמיה לא, כא.

יד תורה אור פרשת ויגש מה, א. וראה במאמר 'כי יקח איש אשה'.

טו בבא בתרא קנח, ב.

טז זהר ח"ג רמח, א.

יז בראשית רבה ה, ח.

יח בראשית ל, טז. כמבואר בעירובין ק, ב.

ניגון

537 | ח"י אדר ב' תשפ"ב

עליו

5

9

13

17

1

2

D.C.

הסיפור החסידי

רבי מנחם מענדל מווארק | כשאגיע לחמישים...

רבי מרדכי מנחם מענדל קאליש, 'הרבי השותק' מווארק, נולד בשנת תרע"ט לרבי ישראל יצחק, מייסד שושלת ווארק ממנו קבל תורה וכן היה תלמידו של רבי מנחם מענדל מקוצק. כבר בחיי אביו הנהיג קבוצה קטנה של חסידי ווארק, בהם מגדולי החסידים, שהדריך בדרכו המיוחדת בעבודת ה' הממזגת בין חסידות ווארק הלבבית לחסידות קוצק החריפה. חברתו הייתה נקראת "לייב-גווארדיה" (חבורת האריות). לאחר פטירת אביו, בכ"ב בניסן תר"ח, מיאן רבי מענדל לקבל את עול ההנהגה, במקומו הוכתר לאדמו"ר רבי שרגא פייבל מגריצא. הרבי מגריצא נפטר לאחר כחצי שנה בחג הסוכות תר"ט, ורק אז, בהוראת רבי מנחם מענדל מקוצק, ניאות לשבת על כיסא אביו והחל לכהן כאדמו"ר בווארק. הצדיק מיעט מאד בדיבור, וגם דברי תורה השמיע בקיצור נמרץ. בחג הפסח תרכ"ח חלה, ולאחר חג השבועות לקחהו לוורשה – שם נסתלק לאחר מספר ימים, בט"ז בסיון.

על רבי המנהל עסקים עם קוואקים!! רבי מנחם מענדל גם יודע לעמוד בתוקף על קיום ההסכם בין הוריו לחמיו, והוא אף מעמיד את חמיו לצפות כיצד הוא מוריד את כספו לטמיון על קבלת ההצלפות...

ומעניין: אף שבאופן כללי התנגד רבי מנחם מענדל לסיגופים, כאן היה לו עניין מיוחד בכך. ככל הנראה הייתה זו "אתכפייא המביאה לידי אתהפכא" בלשון הרבי מליובאוויטש: פעולה של גבורה וכפיה עצמית חיצונית, שבסופו של דבר גורמת למהפך פנימי ועמוק בנפש. לאיזה מהפך חתר הצדיק, שלשמו נדרשו לו חמישים צליפות? אין לנו דרך לדעת בוודאות, כי "הרבי השותק" שמר על סודותיו בקנאות. אך אמרה שנמסרה ממנו בהקשר אחר, יכולה לשפוך אור מסוים על העניין:

רבי מנחם מענדל אמר על עצמו: "כשאגיע לגו"ן ידעו הכל מי אני...", ולא הגיע לשנת הג' כי נסתלק בעודו כבן מ"ט.

מה צריך היה לקרות כאשר יגיע רבי מנחם מענדל לגיל חמישים? ומדוע זה לא קרה

מרון רבי מנחם מענדל התפרסם כאיש פלאי, והיה מתעסק במסחר עם הקוואקים. אביו הרה"ק מווארק התנה בשעת שידוכו עם מחותנו ר' הירש ליב, שיעניק לחתנו כמה כסף שיבקש, והמחותן הסכים.

פעם עשה מרון רבי מנחם מענדל עסק עם איזה קוזאק – שהוא יצלוף לו חמשים מכות, ובעד כל מכה יעניק לו מטבע "דרייער", ובאישון לילה בא לבית חותנו וביקש הימנו סכום המטבעות שהתחייב לקוזאק, ובאין ברירה קם ממטתו ונתן לו חמשים מטבעות.

שוב העיר את חותנו, באמור לו כי הוסכם בינו ובין הקוזאק, שהמכה והנלקה אין ביכלתם למנות חשבון צדק של המכות, ובכן הוא רוצה שחותנו יספור את המנין המכוון...

בסיפור משעשע ומעורר לחלה כאחד, מתגלה לנו פן מיוחד ותקיף באישיותו של רבי מענדל. כאילו לא די בהנהגה הלא שגרתית העומדת ברקע הסיפור (מתי שמעתם לאחרונה

אלא משהו שעליו להנחיל לעולם כולו. כך מבואר כי בנפשו של כל יהודי מסתתר ניצוץ של משיח, המחכה להתגלות ולגאול את החלק השייך לו בעולם. כאשר הניצוץ הזה מתגלה בשלמות, אף אחד אינו נשאר אדיש לו.

כמובן, כדי שניתן יהיה להכיר אדם באופן כזה נדרשת קודם לכן הכרה שלו בעצמו. זו משמעות אמרתו של רבי מנחם מענדל המיידל להגיע למצב בו יכירו אותו כולם. אך ההכרה העמוקה הזו אינה משימה פשוטה, במיוחד לצדיק גדול שהאין סוף שבו נוכח כל כך. מסופר כי גם הבעש"ט התבטא, ממש לפני הסתלקותו, ש"רק כעת אני יודע מפני מה ירדתי לעולם הזה". לפעמים הכרה עצמית באה רק ברגע האחרון, וגם על משה נכתב כי רק בהסתלקותו השיג את שער הנ'.

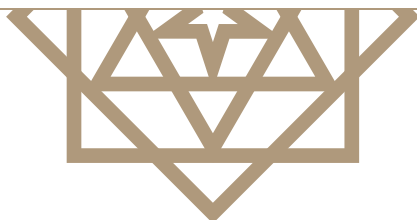
יש לשער, כי קיים אצל הרבי מווארקין ניחוש באשר למהותו ומהות שער הנ' שלו, אבל כדי שיוכל להכירו גם לאחרים עליו לדעת אותו בשלמות. אך כמו ברוב העניינים הקשורים למשיח, לריבונו של עולם יש תוכניות אחרות... הרבי מווארקין הסתלק בשנתו הארבעים ותשע, מבלי שיהפוך לידיעה את האמונה החמקמקה ביותר. אפשר רק לנחש, כי קיים קשר בין רצונו של רבי מנחם מענדל להגיע לגיל חמישים לבין העסקה שביצע עם הקוזק. כנראה לכך התכוון כשקנה ממנו חמישים הצלפות...

בארבעים ותשע השנים שקדמו לכך? נשים לב ללשונו של רבי מענדל: "כשאגיע לנו"ן ידעו הכל מי אני...".

הדבר אליו שואף רבי מנחם מענדל אינו סתם מספר מכובד של שנים. הנ' רומזת לדבר נוסף: שער הנ'. שער הנ' הוא מה שנמצא מעבר ליכולת ההשגה האנושית, ואפילו משה רבינו לא השיג אותו – ועל כך נדרש הפסוק: "ותחסרהו מעט מאלקים".

שער הנ' שייך לספירת הכתר, שהרובד העמוק והנסתר שבה מכונה בזוהר "רישא דלא ידע (את עצמו) ולא אתיידע (לזולתו)". כאן נחשף ממד מפתיע של שער זה, ובמובן מסוים אף הפוך: היודע את שאי אפשר לדעת – זוכה שכולם ידעו מי הוא. אבל מה בין הכרה ציבורית לשער החמישים הפנימי, שלא נודע אפילו לעצמו?

כנראה שלכל צדיק וצדיק יש 'שער חמישים' משלו, המרחף מעל כל מה שנשמתו יכולה להשיג ולגלות בעולם. הביטוי "השגות עליונות" נתפס בדרך כלל כהבנה של משהו חיצוני לאדם, אך למעשה, נשמות ישראל הן חלק בלתי נפרד מאביהן שבשמיים. כיוון שכך, גם ההשגה האלוקית העליונה ביותר של כל יהודי היא למעשה חלק מהאישיות שלו, ה"חלקנו בתורתך". אך שער הנ' הפרטי הוא לא רק האופן בו נשמתו של יהודי מסוים מבינה את בוראה,

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

בטל יצר עבודה זרה?

בשליחות בהודו אני נחשף להרבה עבודה זרה שנמצאת פה מסביב – רציתי לשאול איך המציאות הזו מסתדרת עם דברי חז"ל שבטל יצר ע"ז (בפרט שמהסיפור על ביטול יצרא דעריות, שלא נמצאה ביצה אחת, מובן שלביטול היצר יש השפעה על מעגלים רחבים)?

מענה:

יצר הע"ז בטל מעם ישראל, זה כבר לא חלק מהנפש הבהמית של היהודי מצד עצמו (הנה"ב של יהודי היא מקליפת נוגה, תערובת של טוב ורע), אך יתכן שהיהודי יימשך ח"ו אחרי הגוי (שהנפש שלו משלש הקליפות הטמאות לגמרי כמבואר בתניא, ולו יש עדיין יצר של ע"ז, על אף שגם את זה חז"ל החלישו ביחס למה שהיה פעם).

שליחות מול בית

ב"ה אני כבר כמה שנים עוסק בחינוך בבית ספר. אני מרגיש

שאני מצליח לתת הרבה לילדים וב"ה התוצאות ניכרות. לאחרונה, אני חש צורך עמוק להרחיב את הפעילות החינוכית שלי לאפיקים נוספים וב"ה יש לי כמה רעיונות וכיוונים. מצד שני, אשתי מרגישה שההשקעה הגדולה שלי בחינוך, באה קצת על חשבון הבית ואם אגביר את הפעילות, הבית עלול להפגע יותר. גם המשפיע שלי [בוגר ביה"ס לתורת הנפש של הרב] חושב שעלי להגיע קודם לאיזון. אני מבין את הסברא של שניהם, אבל מרגיש שיש בה קצת חוסר בטחון ואדרבא, הפריצה החוצה תביא אתה עוד כחות והצלחה. אשמח לשמוע מה לדעת הרב עלי לעשות?

מענה:

עולם התיקון נקרא בזהר עולם ה"מתקלא", לשון שיווי משקל ואיזון. פנימיות סוד המתקלא הוא ענין "אשגחן אפיין באפיין", ההסתכלות פנים בפנים (בגובה עינים, בחינת "עיניך יונים", מקור התענוג בין איש לאשתו ובין אדם

לחברו). האיזון צריך להיות בין העבודה הפנימית, אור המאיר לעצמו, לבין העבודה בחוץ, אור המאיר לזולתו, בין ה"חש" הנפש (הכנעה ושפלות) לבין ה"מל" (הבדלה והמתקה בדבור ובמעשה בפועל), וכן בין ההשקעה בבית (באשה וילדים) ובין ההשקעה בחינוך ילדים מחוץ לבית.

איזון אמיתי אפשרי רק אם יש בטול פנימי לרצון השי"ת (להיות לו דירה בתחתונים – "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"). כאשר תרגיש שהצלחת בעז"ה להגיע לאיזון בבית ובכתה כו', אזי תוכל להמשיך לפרוץ עוד ועוד החוצה כאשר אתה מפנים את האמונה והבטחון שלך עוד ועוד פנימה (בבחינת "חש" כנ"ל, בדרך ממילא). תמשיך לעבוד ביחד עם המשפיע מתורת הנפש ובעז"ה תזכה להרבה בטחון פעיל, ליוזם ולעשות, על בסיס האמונה הטהורה, הוד יהודי תמים.

שתבשרו בשורות טובות!

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

איך נמצא אבא?

שלום ילדים!

פסח כבר מאחורינו ואפילו חג השבועות, אבל דווקא כעת, בפרשה שלנו, אנחנו פוגשים את ספור פסח שני. עבורנו זו הזדמנות מצינת לחזור ולדבר על פסח. ברור, זהו הרי הלמוד החשוב ביותר מפסח שני – אין שום מצב אבוד ותמיד אפשר לתקן.

אבל קדם נזכר בקצרה: עם ישראל חגג את הפסח הראשון שלו מחוץ לגבולות מצרים. היה זה בשנה השנייה, בדיוק שנה לאחר יציאתם ממצרים, ביום טו ניסן. מספר אנשים שהיו טמאים, ולא יכלו להצטרף להקרבת הקרבן ולאכילתו, נגשו אל משה רבינו ובפיהם טענה: "למה נגרע?!", האם למי שאינו טהור כבר אין סכוי? האם לא תהיה לנו הזדמנות שנייה? משה רבינו מבין ללבם ופונה לה' בבקשת הדרכה למצב שנוצר. תשובת ה' לא מאחרת לבוא: אכן נתנת הזדמנות נוספת לטמאים. מי שלא הקריב את

הפסח בזמנו יוכל להשלים ולהקריב ביום יד איר. וכך אנו זוכים למצוה חדשה בתורה – הקרבת פסח שני. מדוע ממתין ה' עד שיבואו אנשים וישאלו? למה הצווי להקרבת הפסח השני לא נאמר מיד עם יציאת מצרים?

מחילה, זוהי קצת...

בליל חג השבועות, צעדתי יחד עם המוני בית ישראל אל הכתל המערבי. הדרך הייתה עמוסה ביהודים מכל הגונים ומכל קצות העיר, העושים את דרכם אל שריד בית מקדשנו, אבל את עקר הצפיפות גליתי כאשר נכנסתי לרחבת הכתל. נסיתי לפלס מעבר דרך ההמון כדי להגיע כמה שיותר קרוב לאבני הכתל, וזו הייתה משימה בהחלט לא קלה, אפילו לילד רזה כמוני...

תוך כדי הנסיונות שמתי לב לתופעה קצת צורמת. אנשים נדחפו בכונה תחלה, גם כשהם ראו שאין מעבר, ולמרות שהדחיפות שלהם פגעו באנשים העומדים בדרכם –

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

הם המשיכו. אני מלמד זכות שהם לא עשו זאת מתוך כוונה רעה, והמטרה העומדת מול עיניהם אכן הייתה טובה, אבל בכל זאת – דחיפה היא דחיפה. הכי מצחיק היה שחלק מהם, אולי כדי להרגיע את המצפון, חזרו שוב ושוב על מלת קסם: "סליחה", "מחילה". ואני חושב לעצמי: איזה מין בקשת סליחה זה? אתה הרי יודע שבאשר אתה נדחף מישהו אחר נדחק, אז מה אתה מבקש סליחה? אולי פשוט תפסיק לדחוף?

בקשת הסליחה הזו מזכירה לי את דברי המשנה: "האומר אהטא ואשוב אהטא ואשוב...". אני חושב שאם אותו נדחק היה מבקש ממני סליחה תוך כדי התקדמותו – הייתי מתרגז עליו. מילא דוחף, אבל גם מעז תוך כדי כך להתנצל?

זכויות וצלות זכויות

האמת היא שבה גם כתוב במפרש. מי שחוזר בתשובה על מעשיו ומבקש סליחה מה', אף עושה זאת מיראה – הופכים הזדונות שלו לשגגות. ה' יתברך מתחשב בנסבות שגרמו לאדם לחטא ומנעו ממנו להצליח להתגבר על יצרו, ומחשיב לו את הזדונות כשגגות.

מה שמפתיע הוא מה שגאמר על מי שחוזר בתשובה מאהבה: כתוב שלאדם כזה הופך ה' את הזדונות ל... זכויות! ממש פלא! לא עלינו, אדם גנב, רצח או חלל שבת. כעת הוא חוזר בתשובה ואותן העברות הופכות לו לנקודות זכות! איך זה יתכן? גנבה היא מעשה רע, אז איזו זכות יכולה להיות במעשה כזה?

הם המשיכו. אני מלמד זכות שהם לא עשו זאת מתוך כוונה רעה, והמטרה העומדת מול עיניהם אכן הייתה טובה, אבל בכל זאת – דחיפה היא דחיפה. הכי מצחיק היה שחלק מהם, אולי כדי להרגיע את המצפון, חזרו שוב ושוב על מלת קסם: "סליחה", "מחילה". ואני חושב לעצמי: איזה מין בקשת סליחה זה? אתה הרי יודע שבאשר אתה נדחף מישהו אחר נדחק, אז מה אתה מבקש סליחה? אולי פשוט תפסיק לדחוף?

בקשת הסליחה הזו מזכירה לי את דברי המשנה: "האומר אהטא ואשוב אהטא ואשוב...". אני חושב שאם אותו נדחק היה מבקש ממני סליחה תוך כדי התקדמותו – הייתי מתרגז עליו. מילא דוחף, אבל גם מעז תוך כדי כך להתנצל?

זכויות וצלות כלגעות

באשר מבקש אדם סליחה בכנות אמתית הוא מרגיש בושה. אם דרכת עליך בטעות אני ממש מתנצל. אני מצטער שבכלל התחלתי להדחיק בין האנשים. נכון, אם הייתי חושב מעט מה עלול להגרם ממעשי סביר שהייתי נמנע מכה, אבל לצערי לא הייתי רגיש מספיק לשים לכה לב.

איך קוראים למי שמזיק מבלי להתכוון לכה? שוגג. התאר מזיד שמור למקרים מיוחדים, בהם מי שמזיק עושה זאת בכונה תחלה. האם לדעתכם

למה ישראלי?

נחזור אל הטמאים של פסח שני. אפשר לנחש כיצד הרגישו אותם אנשים בשעה שראו את כל עם ישראל מסב בליל הסדר על מצות ומרורים, ואלו הם – בחוץ. זו ההרגשה של בעל תשובה. כלם מצליחים ורק אני לא. רק אני נדחה. הרגשת הצער הזו היא שדוחפת אותם לבוא ולתבע ממשה רבינו למצא פתרון למצב שלהם. "למה נגרע?!", הם זועקים. האם בגלל שנקשלונו פעם אחת כבר איננו יהודים? אין לנו חלק בה'?

מי שבא בכח גדול ועם טענה הבאה מעמק הלב – מקבל מה' יחס ישיר. נכון, ה' יכול היה לצוות על פסח שני כבר מהרגע הראשון, אבל הוא מתאווה ומשתוקק לשמע את הזעקה היוצאת מלבם השבור של בעלי התשובה. כאשר היא נשמעת מנחם אותם ה' ומגלה להם את סוד התשובה: "אין מצב אבוד!".

שנזכה לשוב אל ה' בתשובה מאהבה! שבת שלום ומברך!

5?

מלמד אותנו אדמו"ר הזקן כלל חשוב: זכות היא מלשון זכות. האדם שחוזר בתשובה מתוודע אהבה לה' – הולך ומודבק. מתי זה בעקרו קורה לו? דוקא כאשר הוא נזכר במעשיו הרעים שעשה בעבר. כאשר הוא מתבונן בהם הוא מתמלא הרגשת סלידה. רע לו עם ההתנהגות הזו, וההרגשה הזו גורמת לו פשוט לברוח רחוק רחוק מהעברה. ככל שהחטא היה גדול יותר כך גדל עמק הצער שלו, ויחד עם הרגשת הצער מתעצם אצלו הרצון החזק והתקיף – לשוב אל ה' בכל לב!

מה יוצא? שכל חטא מקרב אותו יותר לה'. דוקא החטאים החמורים, החדוונות, הם אלו שגורמים לו לשוב אל ה' בכל הכח. בספר הזהר כתוב, שהצדיקים עובדים את ה' כמו אור היום. אור השמש מאיר בחזקה במשך כל היום, אך ללא שנויים. לעמדתם, בעלי התשובה דומים לגלי הים, המתפרצים רק לעתים, אך כאשר הדבר מתרחש – מכה התשובה בעצמה רבה ו"בחילא יתיר" (בכח גדול).

איזו תורה הורדת מההר? אחרי מתן תורה אנחנו

מצווים "שובו לכם לאהליכם" – אחרי ההעפלה אל הפסגה, מפסח עד שבועות, עלינו לחזור אל המציאות עם התורה שקבלנו. אחרי הברקים והרעמים וקול ה' החוצב להבות מתוך האש – נותרים דברי התורה בפינו, במושגינו שלנו, בדיבור המגושם שלנו... מביך...

כשבאים לפתוח את הפה להלל את ה' צריכה ליפול עלינו יראה, שהרי אנחנו רק מצמצמים ופוגמים את שבח ה' – אך אסור לנו לשתוק וחובה עלינו לזמר ל"עשה פלא". כאשר אנחנו באים 'לארח' את ה', בתורתנו ותפלתנו, אנחנו מתמלאים בושה – אך ה' רוצה דווקא את כלינו המוגבלים. כאשר אנחנו באים לשמור שבת, רחוקים מהכרת האור האמתי שלה, אין לנו פנים – אך השבת שלנו משקפת את השבת האלוקית שקדמה לעולם ועושה לה כלים במציאות. חובה לזכור שכאשר ה' נתן לנו את התורה מפיו הוא עשה זאת 'מכל הלב' – הוא נתן לנו את עצמו, בהארת פנים, מידי המלאות והגדושות, וכעת הדברים נמצאים בלבנו, בידינו ובפינו.

נשיאת ההפכים הזו היא מיסודות החסידות החותרת לחשוף את הממד הפנימי שבכל דבר, את עומק הגילוי האלוקי, ומאידך מחבבת דווקא את עבודת היהודים הפשוטים. בביטוי הדברים בעבודת האדם, מפניה השונים, עוסקים השיעורים השונים בגליון השבוע.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר